Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...зетэмнай 1921 оной ...абриин 21-һээ гарана. | № 282 (18605) | 1990 оной декабриин 8, суббото | Сэн 3 мун.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд

НЭГЭН ҺАНАЛТАЙ БОЛОХО ХҮШЭР ЗАМ

...ссин ажабайдалай гол ...далнууд тухай хөөрэлдөө... болоходо, нэгэн һаналда ...о гэзшэ хэды хүшэр бэ ... РСФСР-эй Арадай депу...дай ээлжээтэ бэшэ съез... хүдэлмэриин 8-дахи үдэр ... дахин харуулба. Эконо...е гуримшуулан һайжа...на ба РСФСР-тэ дэлгүү... харилсаануудта шэлжэн ... талаар республикын ...стрнүүдэй Советэй ажал ...а тухай элидхэл тушаа ...он гурбан үдэрэй үгэ бу...заанай дүнгүүдые декаб... 6-да депутадууд согсол... тус асуудалаар тогтоол ...ан абаха ёһотой байгаа. ...акционно комиссиин тү...эшэ С. Н. Красавченкын ...нэй ёһоор, дурдагдаһан ...мент Россин парламентын ...н ерээдүйн ажал ябуул...үндэһэ һуури байгуулха ...ическэ документ болохо ...й. Тус проектые тайлба... зуураа, «Россин коммунистэ...ууд» гэһэн бүлэгэй оруул...нэдэ хэдэн шухала дурад... ...уд тэрээн соо хараада ... гэжэ үгэ хэлэгшэ онсо... тэмдэглээд, тус бүлэгэй ...ндэтэ баяр баясхалан хүр... Гэбэшье тэдэнэй дурад... проектые иигэжэ хэрэг...иинь «Россин коммунист... бүлэгэй олохон гэшүү... һанаанда таарабагүй. Ре...ционно комиссиин бэлдэ... текстэй хамта тус комис... бэлдэһэн текстые «үндэ...болгон» абахын түлөө дүү...рэхые хэдэн депутадууд ... табиба.

Саг зуурын регламентын гуримые шалтаг болгон, түрүүлэгшээр һуугша **Б. Н. Ельцин** эдэ эрилтэнүүдыень буруушааба. Дуугаа үгэлгын үнгэргэгдэхэдэ, редакционно комиссиин бэлдэһэн документын түлөө шухала хэрэгтэй диилэнхи олонхи дуунууд үгтөөгүй. Тиимэһээ тогтоолой текстые дахин бэлдэжэ, пятницада, декабриин 7-до хаража үзэхэ болоо.

Депутадууд зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые хаража эхилбэ. РСФСР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо **Р. И. Хасбулатов** парламентын хүдэлмэри тухай мэдээсэл хэбэ. Политическэ байгууламжые, гүрэнэй засагай ба хүтэлбэриин зургаануудай бүридэлые нарижуулан һайжаруулгада, Россин Федерациин экономическа бээ дааанги байдал хангалгада шэглүүлэгдэһэн хэдэн хэмжээнүүдые республикын хуулиин дээдын зургаан бэелүүлһэн байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. 140 шахуу хуулинууд ба тогтоолнууд, тэрэ тоодо РСФСР-эй бээ даанхай байдалые бэхижүүлхэ талаар—20, экономическа реформо бэелүүлхэ, дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн орохо ба социально-экономическа хүгжэлтын талаар 60 хуулинууд ба тотоолнууд баталан абтаа. Жэшээлбэл, РСФСР-тэхи банкнууд ба банкнуудай ажал ябуулга тухай хуули, зөөри тухай хуулинуудай проектнүүд, зарим регионуудта үйлэдбэри сүлөөтэйгөөр эрхилхэ зононуудые байгуулха тухай тогтоол ба бусад хуулинуудые үгэ хэлэгшэ тэрэнэй тсодо нэрлэбэ.

Түбэй зургаануудтай ба Союзна республикануудтай бэелүүлэгдэдэг харилсаан тухай хэлэхэдээ, РСФСР-эй Верховно Совет тэдэнэй парламентнууд болон ороной Президентдэ хандалгатайгаар хандажа, делегацинуудай сэхэ хөөрэлдөө хойшолуулангүй эхилхые дурадхаһан юм гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ. Гүрэнэй засагай ба хүтэлбэриин талаар Союзна болон республиканска зургаануудай эрхэ мэдэлнүүдые хизаарлаха, зөөри амяарлаха, хуулинуудые тааралдуулан хэрэглэхэ, кризистэй тэмсэхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ба эрхэтэдэй эрхэнүүдые хамгаалха асуудалнуудые шиидхэлгэ хараада абтана. РСФСР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшын һанамжын ёһоор, энэ хандалгань Союзай хэлсээнэй проектые бэлдэлгые түргэдхэхэдэ туһалһан, зарим союзна республикануудтай хэлсээнүүдые баталха арга олгоһон байна.

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг Россин хэрэгсэлнүүд байгуулагдаа, хуули хамгаалгын зургаанудай ба сүүдэй ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулгада шэглүүлэгдэһэн дурадхалнууд Верховно Советэй комитедүүдтэ бэлдэгдэнхэй гэжэ үгэ хэлэгшэ депутадуудта мэдээсэбэ. РСФСР-эй генеральна прокуророй эмхи байгуулхаар, аюулгүйе сахилгын республиканска комитет эмхидхэхээр парламент хараална гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Палатанууд яһала эдэбхитэйгээр ажаллаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Тэдэнэр амяараа заседанинуудые үнгэргэжэ, хүдэлмэриинь эмхидхэлгэтэй, саг үргэлжын комиссинуудые, республикын правительствые бүрилдүүлгэтэй холбоотой асуудалнуудые, мүн тэрэшэлэн РСФСР-эй хуулинуудай проектнүүдые, мүн эдэ палатануудай эрхэ мэдэлдэ ородог бусад документнүүдые хаража үзэһэн байна. Верховно Советэй Президиум нэгэдэхи съездын ба республикын Верховно Советэй шиидхэбэринүүдые, даалгабаринуудые хүтэлбэри болгон ажалаа ябуулна. 20 гаран заседани үнгэргэжэ, 70 шахуу указ, 50 гаран тогтоол баталан абаа һэн. РСФСР-эй дээдын экономическа совет, мүн хүнгэлэлтэнүүд болон үлэмжэ бүлюу эрхэнүүдые гуримшуулха талаар Президиумэй комисси байгуулха, бүрилдүүлхэ хүдэлмэри хэгдээ.

РСФСР-эй Верховно Советэй заседанинуудта депутадуудай хэр хабаададаг тухай хэлэхэдээ, совет, партийна гү, али гүрэнэй ямар нэгэн ехэ хүдэлмэритэй парламентска ажал ябуулгые суг ябуулхын аргагүй гэжэ парламентын толгойлогшын нэгэдэхи орлогшо хэлэбэ.

Парламентаринуудта тохёолдодог бэрхэшээлнүүд тухай Р. И. Хасбулатов баһал хэлээ. Заримдаа энездэтэй ушарнууд үзэгдэнэ. Жэшээнь, республикын Верховно Советэй түбхинэһэн байшанда 400 парламентаринуудай хүдэлдэг дээрэһээ байра дуталдана. Тиин сүлөөрһэн нэгэ гэрые депутадуудай ээлхээ һанахадань, райгүйсэдком тэрэниие милициин районно таһагта үгэжэрхинэ. Тэдэнь энэ гэр сүлөөлхыень арадай һунгамалнуудта дурадхана. Иимэрхүү ушарнууд үсөөн бэшэ. Районойнь газар дээрэ оршодог Министрнүүдэй Советэй байшангые сүлөөлхые дурадхаһан бэшэг ниислэлэй нэгэ райгүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэд И. С. Силаевта эльгээһэншье байха.

Р. И. Хасбулатов нэгэ час тухайтай депутадуудай асуудалнуудта харюусаа. Республикын парламентын ажал ябуулгада хабаатай олон тоото асуудалнууд табигдаа.

Россин ба Союзай хуулинуудай хоорондо зүришэлдэдэг байһаниие хараада абан, хуулинуудай олон болохо бүри, хуули буса ябадал юундэ үргэдэнэб гэжэ депутадуудай нэгэниинь асууна. Гүрэнэй бүрин эрхэтэ байлга тухай декларации баталжа, тэрэниие бэелүүлхыень Верховно Советдэ ба правительстводa даалгахадаа, Союзай хуулида заатагүй зүришэхэ актнуудые баталан абаха эрилтэ тэанад өөһэдөө тэдэнэй урда табяа ха юмта гэжэ Россин парламентын түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо тэмдэглэбэ.

Тоэд ерээдүйдэ өөрынгөө республикын хуулида түшэглэн, Россин гүрэнэй бээ даанхай байдал түйлаха арга олгохо хуулинууд бии болоо гэжэ тэрэ тоолоно. Түбэй ба Россин хүтэлбэрилэгшэд үгэеэ ойлголсожо эхилээ, саашадаа һаналаа нэгэдэнгээр хүдэлхэ хэрэгтэй.

Экономикодо тохёолдоһон бүхы дутуу дунданууда Союзай засагаархидые зэмэлдэг болонхойбди. Энэмнай даншье тиимэ бэшэ гэжэ нэгэ депутадай асуудалда харюусаха зуураа, Р. И. Хасбулатов хэлэбэ. Өөһэдынгөө дутуу дунданудые ондоо хүнүүдтэ тохоходо бэлэн юм бээз. Манай орондо тохёолдоһон хүшэр байдалда заримдаа һайса бодожо үзэгдөөгүй шиидхэбэринүүдые абадаг РСФСР-эй Верховно Советэй болон республикын правительствын зэмэ баһал бии.

Россин парламентаринуудай гадаадын оронуудаар ябаһанай хэрэг бии гү гэжэ хэлэхэдээ, иимэ ябалгань туһатай юм гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон зааба. Мүнөө жэлдэ РСФСР-эй Верховно Совет энэ зорилгоор 270 мянга шахуу түхэриг һомолоо. Иигэжэ ябахадаа, арадай депутадуудай танилсаһан дүй дүршэл, абаһан мэдэсэнь энэ мүнгэнһөөшье үнэтэй байха.

РСФСР-эй Верховно Советэй хүдэлмэри тухай мэдээсэл тушаа депутадууд тогтоол баталан абаба.

Декабриин 7-до съезд хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

БҮХЭСОЮЗНА СУГЛААН ДЭЭРЭ

Үйлэдбэриие бэхижүүлэнгүй, дэлгүүртэ шэлжэн орожо, экономикые гуримшуулан һайжаруулжа болохогүй. Декабриин 6-да Москвада, Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо заводуудай, нэгэдэлнүүдэй, барилгануудай, регионална нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй бүхэсоюзна суглаан нээгдээ. Ерэхэ жэлдэ предприятинуудай хүдэлмэриие эмхидхэхэ бүлэг хэмжээнүүдые тэрэ хаража үзэхэ ёһотой.

Энэ ехэ хуралдаанай хүдэлмэридэ ажахынуудай 3 мянган мэдээжэ хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта М. С. Горбачёв, Н. И. Рыжков, А. И. Лукьянов, республикануудай, союзна министерствэнүүд болон албан зургаанууд, хүтэлбэрилэгшэд, хизаарнуудай ба областьнуудай арадай депутадуудай Советүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, СССР-эй Госснабай нютагуудтахи зургаанууддай хүтэлбэрилэгшэд хабаадана. Промышленностиин, барилгын, транспортын ба хэлхээ холбооной гүрэнэй предприятинуудай союзна нэгэдэлэй үүсхэлээр энэ суглаан эмхидхэгдээ юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ оролто үгэ хэлэхэдээ, орон соомнай онсо байдал тохёолдоо гэжэ тэмдэглэбэ. Тиимэһээ танай сэгнэлтэнүүд, бодомжонууд ба дурадхалнууд олониитын дунда сэгнэгдэхэ ёһотой гэжэ суглараагшадта хандаха зуураа тэрэ хэлэбэ. Ороной томо предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй, олон мянган ажалша коллективүүдэй нэрэ хүндэтэй, дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэд ха юмта гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Мүнөө үедэ ба хэжомоо бэелүүлэгдэхэ шэнэдхэлгэнүүд ба реформонууд нэн түрүүн гүрэнэй предприятиин, кооперативай хүдэлмэридэ эгээл тааруу зохид эрхэ нүхэсэлнүүдые хангалгада шэглүүлэгдэхэ ёһотой, гэжэ тэрэ хэлээ.

Хуулинуудые хэрэглэлгэдэ һаад тодхор болодог шалтагаануудые элирүүлгэдэ депутадууд анхаралаа хандуулба. Газарай реформо үнгэргэлгэдэ ушардаг һаалтануудые зайсуулхада туһалхаар дурадхалнууд хэлэгдээ. Юһэн һарын саада тээ газарай хуулиие бэелүүлхэ талаар ороной Верховно Советэй Союзай Министрнүүдэй Советтэ үгэһэн даалгабаринуудай нэгэниинше тогтоогдоһон болзорнуудта дүүргэгдээгүй байба. Нормативна документнүүд мүнөө болотор баталагдаагүй, тэдээнгүйгөөр ямар нэгэ юумэ хэхэ гээшэ хэсүү.

Хэрэглэгдэдэггүй ба бодомжогүйгөөр хэрэглэгдэдэг газар элирүүлхэ, газарай түлбэриин гуримуудые тогтоохо, газарай эсхэмжын гол дүримүүдые баталха, эдэ асуудалнуудые шиидхэдэг зургаанууддые байгуулха гү, али бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тухай хэлэгдээ. Энэ талаар дурадхалнууд правительствэдэ үнидэ оруулагданхай аад, шиидхэгдэнэгүй гэжэ элирээ. Газарай реформо тушаа Президент шиидхэбэри түргөөр абаха ёһотой гэжэ заседани дээрэ үгэ хэлэһэн зарим хүнүүд тэмдэглээ.

Тэндэ хэлэгдэһэн олон ондоо һанамжануудые богонихон тоосоон соо харуулхын аргагүй. Гэбэшье элдэб регионуудтахи газарай харилсаануудые шэнэдхэлгэдэ Союзай хуулинууд гэмгүй һайнаар нүлөөлнэ гэжэ үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүд тэмдэглэнэ. Хуулиин бэелүүлэгдэжэ эхилһэниинь тон шухала.

(ТАСС).

СЕМИНАР-ЗҮБЛӨӨН

Арадай депутадуудай районно, сельскэ, сомоной, поселково Советүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй семинар-зүблөөн болобо. Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. В. Саржан** тус зүблөөе хүтэлбэрилөө.

Семинар-зүблөөндэ хабаадагшад гол түлэб «арадай депутадуудай нютагай Советүүд болон нютагай өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгэ тухай» Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэбэ. Семинар зүблөөндэ хабаадагшадта тус Хуулиин ондо ондоо проектнүүд дурадхагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, Зүүн Сибириин технологическа институдай доцент М. П. Маликовай, республикын Министрнүүдэй Советэй, Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэдэй Хуулиин проектнүүд тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болобо.

Республикын Верховно Советэй Советүүдэй хүдэлмэриин талаар комитедэй түрүүлэгшэ **Н. П. Быков** «Арадай депутадуудай нютагай Советүүд болон нютагай өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгэ тухай» Хуулиин проектын удха шанар тухай хураангыгаар хөөрэжэ үгэбэ.

Зүүн Сибириин технологическа институдай доцент М. П. Маликов тус Хуулиин өөрын проектые тайлбарилжа үгөө. Удаадахи — Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэдэй проект тухай **Д. С. Сыренова** суглараагшадта хөөрэжэ үгэһэн байна. Тэрэшэлэн республикын Министрнүүдэй Советэй эмхидхэлэй таһагые даагша **К. И. Бахрунов** мүн лэ тус Хуулиин өөрын проект тухай үгэ хэлээ.

Удаань Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэхээр томилогдоһон хүдэлмэриин бүлэгүүдые даагшанар — республикын финансын министрэй орлогшо А. А. Воронцов, республикын Министрнүүдэй Советэй мэргэжэлтэн Н. Н. Лоскутов, Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша В. Б. Бохиев, Улаан-Үдын городской Советэй түрүүлэгшын орлогшо Н. М. Цыганкова, республикын Верховно Советэй юридическэ таһагай хүдэлмэрилэгшэ М. Е. Маркова, Верховно Советэй эмхидхэлэй таһагые даагша В. Ч. Нимаев, республикын юстициин министерствын ахалагша мэргэжэлтэн С. М. Иванников, Прибайкалиин районно Советэй түрүүлэгшэ А. К. Загеев, Хяагтын районой Хүдэриин сельскэ Советэй түрүүлэгшэ Д. Д. Тубденова, республикын Верховно Советэй комитедэй гэшүүн В. Б. Бохиев, Буряадай эрдэмэй түбэй ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ И. М. Занданов, Ахын районно Советэй түрүүлэгшэ С. Д. Аюшеев, Тарбагатайн районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. А. Шишмарев болон бусад үгэ хэлээ.

Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан республикын финансын министр **М. Г. Намсараев**, Сэнгүүдэй талаар комитедэй түрүүлэгшэ **К. Д. Дагбаев**, Ажалай талаар комитедэй түрүүлэгшэ **Д. Ю. Цыбикжапов**, республикын налогой талаар инспекциин начальнигай орлогшо **Г. В. Шлыкова**, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо **А. М. Шевченко** хураангы элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Манай корр.

ТЕАТР ШҮҮМЖЭЛЭГШЭДЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

Улаан-Үдын Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй драматическа театр соо Яхадай, Тувын, Алтайн, Хакасай болон Буряадай республикануудай театральна шүүмжэлэгшэдэй дүрбэн хоногой зүблөөн хүдэлмэриеэ эхилбэ. Тус зүблөөе искусствын талаар профессор В. Ц. Найдакова нээжэ, Буряад оронойнгоо театрнуудай түүхэ дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Республика доторнай театрнууд бэлэн бэшээр хэргыгаа олжо бэеэ олоо. Энээн тухай яһала һонирхолтой баримтанууд дурдагдажа, суглараагшадта үргэн ойлгосо олгуулба. Илангаяа дайнай һүүлээрхи хүшэр жэлнүүдтэ, тосхон, городуудаа һэргээн бодхоожо байһан үедэ театр тухай асуудал хойшо гаража, хаагдаха түйлдаа хүрэһэн, хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмүүд нэгэ хирэ хүдэлхээ болёод байһан юм гэжэ нүхэр Найдакова тэмдэглэбэ.

Хубилган шэнэдхэлгын хүшэр энэ үе сагта, дэлгүүрэй харилсаануудта оролгоной үедэ, Эхэ оронноймнай театрнууд яажа, ямар шэглэлтэйгээр ажал хүдэлмэриеэ ябуулха ёһотой болоноб гэһэн асуудалда «Театрай ажабайдал» журналай редакторай орлогшо Геннадий Алексеевич Бирюков оролто үгэ хэлээ. Оронойнгоо олон республикануудаар һаяын үедэ ябажа, театрнуудай ажал хүдэлмэритэй танилсаһанаа, мүн амжалта болон дутагдалнууд тухайнь тодорхойгоор хөөрэхэдөө, олонхидойнь национальна талаараа хараа байса ургаһыень онсолон тэмдэглэбэ.

Энэ болоһон зүблөөн дээрэ национальна республикануудай Сибириин театральна шүүмжэлэгшэдэй бүлгэм бии болгохо асуудал табигдаа. Мүн тиихэдэ Ураалһаа эхилээд, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй театральна журнал бии болгохо асуудал зүбшэгдөө.

Ц. ДОНДОКОВ.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

МЯХАН, ҺҮН... ХЭР ХУДАЛДАГДАНАБ?

...ряадай республиканска ...ынын управлениин мэ...нэй ёһоор байгша оной ...риин нэгэнэй байдалаар ...ээ 75053 тонно малай ... шубуунай мяхан худал... Энэнь нёдондо жэлэй ...уеынхидэ орходоо 3446 ...р бага болоно. Респуб... доторoo үсөөхэн лэ рай... тэрэ тоодо Баргажанай, ...ын, Захааминай, Хэжэн... Хяагтын, Сэлэнгын райо... ажахынууд мүнөө жэл... үнгэрһэн 1989 онойхиһоо ... худалдалгаа зарим тэды ...үлүүлһэн байха юм. Жэ...ээ, Яруунын районой ...оз, совхозууд нёдондо ... энэ үедэ 3744 центнер ... тушааһан һаа, харин 1990 ... тэрэнээ 4345 центнертэ ... шадаба. Бэшэ райо... үнгэрһэн жэлэйнгээ ...ндэ хүргөөгүйнь харам... Хурамхаанай ажахынууд ...до 2354 тонно мяха ху...ал, мүнөө жэлдэ арай... 1676 тонноо хүргэһэн ..., али 678 тонноор мяха ...аа бага болгоһон бай...

...публикамнай контракта... хэлсээнэй ёһоор 1990 ... бүхыдөө 66156 тонно ... худалдаха һаа, үнгэрһэн ... нэгэн һарын дүнгөөр ... хамта 63161 тонно мяха ... Энэнь хэлсээнэй 95 ...тынь дүүргэгдэһэн боло... Нёдондо жэлдэ энэ ... 65233 тонно мяхан ху...дагдаһан байха юм. Мүнөө... байдалаар баталһан хэл... бэелүүлһэн районууд ... бии. Эдэнэй дундаһаа ..., Тарбагатайн райо... ажахынууд контрактациин ... 3465 тонно мяха бэлэд... пунктда тушааха һаа, ... арбан нэгэн һарын ... 3745 тонноодо хүргэ... гү, али хэлсээгээ 107 ...ент дүүргэжэ шадаһан ...тай. Мухар-Шэбэрэй, ...ын, Сэлэнгын, Яруунын, ...рэй, Захааминай районуу... ...орһондоо хүрөөд байха... Хурамхаанай районой ..., совхозууд баталһан ... оройдоол 69 про... Хойто Байгалай район — ... Түнхэнэй район—78, Хяаг... район—80 процент бэелүү... Байгша ондо үнгэрһэн жэ... ...ээ мяха ехээр худалда... районуудай тоодо: Яруунын, Хэжэнгын, Тарбагатайн, Баргажанай, Захааминай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй районууд оролсоно.

Жэлэй эхинһээ хойшо республика дотор аяар 3431 тонно муу шанартай мяхан худалдаган абтаба. Хяагтын, Зэдын, Бэшүүрэй болон бусад районуудһаа туранхай, шэгнүүрээ хүсөөгүй малай мяхан абтаһан гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Гүрэнэй агропромой мэдэлэй эмхинүүд бэлэдхэлэй пунктнуудта бүхыдөө 56028 тонно мяха тушаагаа. Илангаяа Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй районуудта энэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдаба. Колхоз, совхозууд, гүрэнэй бусад хүдөө ажахын предприятинууд сэхэ худалдаа наймаанда 6801 тонно мяха эльгээһэн байха юм. Загарайн районой ажахынууд энэ талаар урагшатай ажаллаба.

Худалдаа наймаанай кооперациин эмхинүүд жэлэй эхинһээ хойшо үмсэһөө 8088 тонно мяха худалдажа абаа. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 688 тонноор бага болоно.

1990. оной январь-ноябрь һаранудай хугасаа соо дүн хамта 154457 тонно һүн тоһоной заводуудта тушаагдаһан байна. Энэнь: нёдондонойхидо орходоо баһал доошоо юм. Үнгэрһэн һарада 7345 тонно һүн абтаа гэхэ гү, али 1989 онойхитой сасуулхада, 2529 тонноор бага продукци худалдагдаа. Сэлэнгын районой ажахынууд мүнөө жэлдэ һү тушаалгаяа 9 процентээр, Яруунын район—7, баргажанайхид—3, хойто-байгалайхид—2, Тарбагатайн колхозууд, ажахынууд 1 процентээр дээшэлүүлбэ.

Баталагдаһан контрактациин ёһоор, мүнөө жэлдэ 166 080 тонно һүн тушаагдаха байбал, үнгэрһэн январь-ноябрь һаранудай хугасаа соо дүн хамтадаа 152980 тонно сагаан эдеэн худалдагдаа гэхэ гү, али хэлсээниинь 92 процент бэелүүлэгдээ. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 3717 тонноор бага болоно. Сэлэнгын, Прибайкалиин, Яруунын, Тарбагатайн районууд баталһан хэлсээгээ дүүргэжэ шадаа. һү худалдаха талаар гээгдэлдэ ороһон районууд соо һоо Хяагтын, Ахын, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Захааминай районуудые онсолон тэмдэглэхэтэр.

Республика дотороо байгша ондо һү худалдалгаяа дээшэлүүлжэ ябагшадай дундаһаа нэрлэбэл, Сэлэнгын район болоно. Эндэхи колхоз, совхозууд мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо 9 процентээр гэхэ гү, али 812 тонноор ехэ һү тушааһан байха юм. Мүн лэ Яруунын, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай, Баргажанай, Тарбагатайн районууд амжалтатай хүдэлжэ ябана.

Шубуу үсхэбэрилхэ талаар үйлэдбэриин «Бурятское» нэгэдэлэй ажахынууд, фабриканууд 1990 ондо дүн хамта 11719 тонно мяха, 5726 тонно һү тушааһан байна. Эдэнь нёдондонойхидо орходоо баһал доошоо болоно. Мяхан 698 тонноор, һүн 219 тонноор бага худалдагдаба.

Үндэгэ тушааха талаар Зэдын шубуунай фабрикын коллектив урагшатай ажаллана. Эндэхи шубуушад байгша ондо 8 миллион 500 мянган үндэгэ худалдаха байбал, харин тэрэнээ 194 мянгаар үлүүлжэ шадаа. Бэшэ районууд баталһан хэлсээгээ бэелүүлжэ шадабагүй. Республика бүхыдөө 269 миллион 300 мянган үндэгэ тушааха хэлсээтэй һаа, декабриин нэгэнэй байдалаар 238 миллион 750 мянган үндэгэ худалдажа, даабарияа оройдоол 89 процент дүүргэһэн байна.

Ажахынуудта эгээл ехээр олзо оршо оруулдаг нооһо худалдалга 110 процентээр бэелүүлэгдэбэ. Тусхайлан хэлэбэл, баталһан хэлсээнэй ёһоор энэ жэлдэ бүхыдөө 21343 центнер (сэбэр утаһанайнь гарасаар) нооһон тушаагдаха байбал, тэрэнь 2144 центнерээр үлүүлэгдэбэ. Зүгөөр нёдондоной хэмжээндэ тэрэнь хүрэбэгүй. Хонидые олоор үсхэбэрилдэг Зэдын районой колхоз, совхозууд баталһан хэлсээгээ 41 процентээр, захааминайхид—32, Түнхэнэй район—24 процентээр үлүүлжэ шадаһан байха юм.

Гэхэтэй хамта хэлсээгээ дүүргэжэ бирээгүй районууд олон байһаар. Эдэнэрэй дундаһаа Загарайн, Хурамхаанай, Хяагтын, Тарбагатайн районуудые нэрлэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө жэлдэ ажахынууд үмсэһөө 1169 центнер (сэбэр утаһанайнь гарасаар) нооһо худалдажа абаа. Энэнь үнгэрһэн 1989 онойхиһоо 232 центнерээр доошоо юм. Энэ хүдэлмэри Хяагтын, Тарбагатайн, Мухар-Шэбэрэй районуудта эмхитэйгээр эрхилэгдэжэ, байгша ондо нёдондонойхидо орходоо үмсэһөө ехэ нооһон абтаба.

Жэлэй дүүрэтэр һара болохогүй саг үлэбэ. Дэлгүүрэй экономикодо орохынгоо урда тээ мал болон шубуудһаа абтадаг продукциие элбэгжүүлхэ талаар хүдөөгэйхид бии байһан дутуу дунданууддаа түргэн саг соо усадхаха, ашаг үрэтэй шэнэ онол арганудые үргэнөөр хэрэглэхэ ушартай гээшэ. Иимэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалангүйгөөр, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэнгүйгөөр һү, мяха, үндэгэ, нооһо элбэг дэлбэгээр худалдажа шадахагүймнай элитэ ха юм.

Республикымнай ажалай үдэр

ХОНОГОЙ 1050 ГРАММААР...

Үбэлэй һаранудта малайнгаа шэгнүүрые жэншэдгүй ехээр нэмээхэ гээшэ Захааминай районой СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой малшадай зайлуулашагүй зорилго мүн. Энэ ажахын түрүү малшадай нэгэн — Бато-Очир Памаевич Ринчинов тугалнуудаа хүхүүлжэ түлжүүлдэг үнеэдэй гүүртэю даадаг юм. Эндэ абтаһан тугалнуудынь бүрин бүтэнөөр тэнжээгдэхэһээ гадна шэгнүүрээ горитойгоор дээшэлүүлнэ. Мүн хүршэ Бата-Жаргал Федорович Будаевай гүүртэдэ тугалнуудынь шэгнүүрээ хоногой 850 граммаар нэмээнэ. Эндэһээ холо бэшэхэнэ үбэлжэдэг Борис Дашеевэй гүүртын үхэршэд бусадһаа ехэ амжалта түйлэнэ. Үнгэрһэн һарада эдэнэй хэрүүһэлдэг үхэрнүүдэй шэгнүүр хоногой 1050 граммаар нэмэһэн байба.

Мэлаа һайнаар үбэлжүүлжэ, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ талаар үхэршэд Шойдон Дулмаев, Николай Баиров гэгшэд урагшатай.

Н. ДАГБАЕВ.

Улаан-Үдын шэлэй заводой сталинидэй цехтэ гурбан халаанда 30 хүн хүдэлдэг юм. Эндэ сүүдхэ соо 300 дүрбэлжэн метр автомашинын кабинын шэл, 500 дүрбэлжэн метр мебельнэ шэл хэжэ гаргана. Бригадын гэшүүд Светлана Жугдурова, Валентина Дорофеева түрүүшүүл юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдэлмэришэн С. С. Шагдурова.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ УРГАСАДА

Сагай улерил жэл бүхэндэ адли байдаггүй. Тиимэһээ ургаса ургуулагшад тогтууритай баян ургаса хуряажа абахын тула нэн түрүүлэн газарайнгаа үрэжэлые һайжаруулдаг.

Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхоздо сабшалан, таряалангай үрэжэл һайжаруулха оньһожоруулагдамал багахан отряд эмхидхэгдэнхэй юм. Тиин энэ коллективэй гэшүүд даалгагдаһан газартаа түхэреэн жэлэй туршада ажаллана. Жэшээлбэл, намартаа ургасаяа хуряажа абапаар поли, сабшаландаа наг шэбхэ зөөжэ тараадаг. Эдэнэртэ 4—6 трактор, хэрэгтэй машина, түхеэрэлгэнүүд үгтэнхэй. Байгша оной эсэс болотор отрядай механизаторнууд бүхыдөө 16 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха түсэб хараалаанхай. Тиин мүнөө эдэнэр 14 мянга гаран тонно органическа утэгжүүлгэ поли, сабшаланда зөөгөөд байна.

Газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэридэ үнинэй дүршэлтэй механизаторнууд Иван Братеньков, Алексей Бянкин гэгшэд бүтээсэтэйгээр ажаллана. Тиихэдэ «К-700» түхэлэй трактортай Леонид Гусляков, Александр Толокнов, «МТЗ» маркын трактор жолоодогшод Анатолий Колобков, Александр Олейников, Юрий Фетисов, Николай Иванов, Иван Петряков гэгшэд наг шэбхэ зөөхэдөө нормоёо холо үлүүлнэ.

В. РАДНАЕВ, хүдөө бэшэгшэ.

Сошордомо

дохёо

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАХА АРГА БИИ

Түнхэнэй районой һү һаалиин фермэнүүдэй жэлэй эхинһээ хойшо эрхилжэ ябаһан ажалай дүнгүүд һаяхан согсологдобо. Жэлэй дүүрэтэр баһахан саг үлэбэ. Саянай совхозой дүрбэн һү һаалиин фермэнүүд үнгэрһэн хугасаа соо һү үйлэдбэрилхэ талаар түсэбтэ даабарияа дүүргэжэ шадабагүй. Урда жэлнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ район доторoo һү һаалгаар түрүү һуури эзэлдэг тус ажахы байгша ондо юундэ иимэ өөдэгүй байдалда орохо болооб гэһэн асуудал малшадай, мэргэжэлтэдэй һанал бодол һүүлэй үедэ зобоодог болонхой.

Урда жэлнүүдтэ һү абаха талаар район, республика дотороо түйлөөн амжалтаараа мэдээжэ болоһон Улаан-Горхоной һү һаалиин фермэ дээрэ суута һаалишад яһала олоор хүдэлдэг юм. Тус коллектив һүүлшын хоёр жэлэй туршада элдэбын шалтагаанаар урагшагүй байдалда оронхой. Мүнөө жэлэй дүнгүүдынь нёдондо жэлэйхитэй жэшэхэдэ, үшөөшье доогуур байна. Үнгэрһэн жэлдэ энэ үедэ фермын һаалишад фуражна үнеэн бүриһөө 2176 килограмм һү һааһан һаа, харин 1990 ондо оройдоол 1682 килограмм һү абаба ха юм. Мүнөөдэрэй хараагаар 819 центнерээр бага һүн үйлэдбэрилэгдөөд байна. Үнгэрһэн һарын туршада тус фермэ түсэбэй ёһоор 501 центнер һү һааха аад, оройдоол 282 центнер продукци үйлэдбэрилөө.

Совхозой түбэй фермэ баһа иимэрхүү гашуудалта байдалда оронхой. Коллективэй 14 һаалишан бүхыдөө 5600 центнер һү абаха даабаритай һаа, тэрэнээ арай-шамай 4479 центнертэ хүргэһэн байна. Фермын һаалишадай дундаһаа район соогоо мэдээжэ һаалишан Р.-С. А. Пархаева һү һааха арбан һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргээ.

Загтадай һү һаалиин фермын малшад байгша ондо нёдондо жэлэйхидэ орходоо 40 центнерээр доошоо һү үйлэдбэрилөө. Октябрь һарын түсэб дүүргэгдээгүй. Фермын һаалишадай дундаһаа Р. Митина, Л. Давыдова В. Крюкова гэгшэд түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Охор-Шэбэрэй һүнэй фермынхид арбан һарынгаа түсэб 84 процент бэелүүлһэн байна. Түсэбэй ёһоор 4300 центнер һү үйлэдбэрилхэ аад, 3434 центнер һү абаа. Тиигэбэшье тус коллектив үбэлжэлгын эхинһээ һү үйлэдбэрилгээ зарим тэды дээшэлүүлжэ шадаба. Тэдэнэр октябрь һарынгаа түсэбөө 20 центнерээр үлүүлэн дүүргээ. Һаалишад энэ һарада 256 центнер һү һааһан байха юм. Фермын һаалишадай дундаһаа В. Ангаева, Н. Жигжитова, М. Гомбоева, Б. Бартаев гэгшэд һү һааха жэлэйнгээ түсэб амжалтатай дүүргээ. Жэшээлхэдэ, Борис Владимирович Бартаев фуражна үнеэн бүриһөө 3120 килограмм һү һаажа, районой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ.

Улаан-Горхоной, Түбэй, Загтадай һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд жэлэй дүүрэтэр һү үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

В. ДАГБАЕВ.

Ажалша коллектив: үүргэ ба харюусалга

ХУУШАН ЗАНШАЛ ДАБТАГДАБА ГҮ?

Тайлсын совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад үглөөнэй 10 сагта бүхы ажалаа хаяжархёод, совхозойнгоо профсоюзай хамтын суглаанда яаралтайгаар суглараа hэн. Клуб соо хүн зон дүүрэшэбэ. hуужа үрдеэгүйшүүл хүл дээрээ хоёр час соо зогсохо баатай болоо. Тооложо үзэхэдэнь, 116 хүн сугларhан байба.

Юундэ иимэ яаралтайгаар суглаан болохо болоо юм гэhэн асуудал уншагшадые hонирхуулха ёhотой. Энээндэ харюусахын тула иимэ юумэ тодорхойлхо байнабди.

Тайлсын совхозой директор байhан И. Д .Ашаров үнгэрhэн хабар Загарайн районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр hунгагдаhан байгаа юм. Тэрэнэй удаа тус совхозой ахамад агрономоор ажаллажа байhан Ю. А. Жигалин совхозой директорээр hунгагдаа бэлэй. Нүхэр Ашаров райсоведэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоогой үсөөрүүлэгдэхэ, районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын тушаалhаа сүлөөлэгдэхэ болоходоо, урдань ажаллажа байhан совхоздоо директор болохын тула эдэбхитэй ажал ябуулга эхилhэн байна ха.

Совхозой хүдэлмэришэдэй суглаан 3 дахин үнгэргэгдэжэ, хүн зониие хүлгүүлhэн, ажалша коллективые хоёр ондоо анги, хоёр бүлэг болгожо hалгааhан байна ха юм.

Нүхэр Ашаровай кандидатурые тэрэ суглаанууд дээрээ буруушаажа, нүхэр Жигалин директорээр ажаллаха ёhотой гэhэн шиидхэбэри ажалша коллективэй абабашье, дүрбэдэхиеэ совхозой коллективэй хамтын суглаае зарлаба гээшэ.

Загарайн районно Соведэй түрүүлэгшэ А. К. Вершинин сугларагшадай урда гараад, иимэ захиралта соносхобо:

«Мүнөөдэрhөө, арадай депутадуудай Загарайн районно Соведэй шиидхэбэреэр нүхэр И. Д .Ашаров Тайлсын совхозой директорээр томилогдобо. Мүнөө директорээр ажаллажа байhан нүхэр Ю. А. Жигалиние совхозой ахамад агрономоор томилхо». Тус захиралтыень совхозой коллектив бодомжотой ябадал гэжэ тоолонгүйгөөр, нүхэр И. Д. Ашаровые районно Соведэй арадай депутадhаа дуудан бусааха гэhэн шиидхэбэри олоной дуугаар баталан абаба.

Совхозой директорэй ажалда хуулиин ёhоор тэрэ бусаагдаха ёhотой гэhэн Загарайн прокурор В. Н. Смелый тайлбари хэбэ. Суглаан ямараар үнгэрөөб?

Клуб соо сугларhан хүдэлмэришэд, гол түлэб малшад болон алба хаагшад ехэл дураа гутангяар үгэ хэлэжэ, нүхэр Ашаровай ажал ябуулгын «үрэ дүнгүүдые» дурдаhан байна. Үгэ хэлэгшэдэй hанамжые эндэ харуулая.

А. Н. Усачёва, медсестра:

— Нүхэр Ашаровые совхозой директор болгохо гэжэ дүрбэдэхиеэ эндэ асараад байhаниинь гайхалтай шэнги байна: манай совхозой коллектив 3 дахин энэ хүниие директорээр табибагүй, мүнөө ажаллажа байhан нүхэр Жигалин ажаллаха ёhотой гэhэн шиидхэбэри абаба ха юм. Нүхэр Ашаров директорээр ажаллажа байхадаа, хүндэ муугаар хандадаг, хүниие мушхэдэг, мүрдэдэг, муушалдаг, ажалhаань ямаршье баримтагүйгөөр намнадаг байhан юм. Гансал өөрыень дэмжэдэг, урда хойгуурнь билдагуушалжа гүйдэг хүнүүдые суглуулдаг байгаа гэжэ мэдэнэбди.

В. И. Неробелов, совхозой хүдэлмэришэн:

— Би совхоздо удаан саг соо ажаллана бэшэб. Түрүүшээр гаражые даагшаар ажаллаhан байгааб. Би тиихэдээ ажалладаг хүнүүдтэ совхозой мүнгэ түлэхэгүй гэжэ оролдоhонойнгоо түлөө совхозой директор байhан нүхэр Ашаровай зүгhөө хашалта, хаалтада ородог болоо hэм. Директорэй тушаал буляалдажа ябаhан нүхэр Ашаровай тала баридаг механизаторнууд намда нюдаргаяа харуулдаг, занадаг болоо бэлэй. Тиигэжэ совхозой бүхы коллективые хоёр бүлэг болгожо байгаад, тэрээнhээ уламжалан, ажалаа hайнааршье хэхэеэ болижо байhаниие харахада, урмаа хухархаар болоно. Минии удаа заагараар ажаллажа байhан хүн директорэй гэмээр бэеэ хорложо алаhан юм. Эдэ баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, нүхэр Ашаров манай совхозой директорээр ажаллаха эрхэгүй гэжэ тоолоноб.

В. Б. Тонтоева, совхозой бухгалтер: 3—4 hарын туршада манай совхозой коллективые баадхаха, хамтын суглаанай шиидхэбэриие ондоо болгохо, захиралтын хүсөөр ондоо директорые табиха hэдэлгэ гаргадаг арадай депутадуудай районно Соведэй түрүүлэгшэ А. К. Вершинин болон бусадай ябуулгаар дураа гутахаар байна. Нүхэр Ашаров хүнүүдые хашаха, хүдэлмэриhөөнь гаргаха, гүрэнэй зөөри үбэршэлхэ болоходо ехэ шадамар байhан юм. Улаан-Үдэдэ элдэб мэхэ гохо гаргажа, саадай хоёр участогтай болоод, тэндээ барилга хэhэн, элдэб кооперативуудтай андалдаа аралжаа наймаа хэжэ, совхозой мүнгэ зөөри hалгаадаг байгаа. Тиимэ хүн районно Соведэй арадай депутат байха эрхэгүй, тэрэниие дуудан бусаахые дурадханаб.

Т. И. Хартуева, Тайлсын дунда hургуулиин директор:

— Совхозой директорээр ажаллаhан нүхэр Ашаров барилга хэhэн нэрэтэй болоод, тэрэ гэрнүүдээ өөрынгөө танилнуудта, дуратай хүнүүдтээ үгэдэг байhан юм. Ажалай нэгэшье ветеран, олон үхибүүтэй гэр бүлэ байра абангүй үлөө hэн. Тиихэдэ хүнүүдые хашаха, мүрдэхэ, муу юумынь бэдэрхэ болоходоо, угаа бэрхэ юм. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэдэй байhан совхоздонь элдэб гэнэ аюул гэнтын ушар дайралдадаг байгаа. Хүнүүдтэй зүбшэхэ, хүнүүдые хүндэлхэ гээшые тэрэ огто ойлгодоггүй гэжэ хэлэхэ байнаб. Бүхы район соо нэгэ таарамжатай ажал олонгүй, дүрбэдэхиеэ эндэ ерэжэ, шууяа татажа, совхозой коллективые хоёр-гурбан можо болгожо байхада, зүб гү? Эдэ бүхы шүүмжэлэл шагнажа байhан нүхэр Ашаров өөрөө энэ тушаалhаа hайн дураараа арсаха бэзэ.

А. Н. Кутепов, совхозой дархан:

— Минии hанахада, Ашаров Жигалин хоёрой алинииеньшье директор болгонгүй, эндэ ондоо хүниие директорээр hунгаха байгаабди. Хоёр ород шарайтай хүнүүд нэгэ тушаалай түлөө хэнэйшьеб оролдолгоор тэмсэл ябуулжа байна. Хэрбээ нэгэниинь ород, нүгөөдэнь буряад байгаа hаань, Карабахтал адли национальна зүришэлдөөн, хэндэшье хэрэггүй хёмороон болохо hэн ха. Энэ тэмсэлдэ районно Соведэй түрүүлэгшэ А. К. Вершинин зэмэтэй. Совхозой хэрэг, хамтын хэрэг үнэтэй. Тиимэhээ иигэжэ совхозой коллективые үймүүлхэ ябадалаа болюулая.

Г. Д. Сандаков, совхозой ахамад зоотехник:

— Минии даажа байдаг, манай ажалладаг газарта мүртэй юумэн хэгдэхэеэ болижо байна. Ямар нэгэ юумэ хэхэ гэхэдэ, механизаторнууд Ашаровай тала бараад, малшадынь Жигалинай тала бараяд, хоёр тээшээ буляалдана. Тиигэжэ коллективнай hалахаяа байна. Эдэ бүгэдэ совхозой үйлэдбэридэ ехэ hаад тойбо татана. Нүхэр Ашаровые арадай депутадhаань болюулха, дуудан бусааха хэрэгтэй. Манда иимэ депутат хэрэггүй. Урдань болоhон хамтын суглаанай шиидхэбэри, коллективэй hанамжа, мүнөө демократи үргэдхэлгын үе сагта юундэ хараада абтахаяа болёо юм?

Р. З. Исламдинова, совхозой хүдэлмэришэн:

— Би 30 жэл соо мал ажалда ябанаб. Шадал зэргээрээ оролдодог гээшэб. Мүнөө оронойнгоо эдеэ хоолой программа урагшатайгаар шиидхэхын түлөө шангаар тэмсэхын орондо директорэй hуури тухай үргэн ехэ буляалдаа үүдхэжэ байhамнай хайшаа гээшэб? Нүхэр Ашаров намда амар заяа үзүүлэнгүй, ажалhаа гаргаха, муушалха, муудхаха талаар ехэ ябуулга хэдэг байгаа. Иимэ директор мүнөө манда хэрэггүй, арадай депутадшье байха эрхэгүй.

Т. П. Мантатова, совхозой фуражир:

— Тус совхоздоо 25 жэл соо ажалланаб. Минии хани нүхэр, үхибүүдни бултадаа совхоздо ажаллана. Намай ажалhаа гаргаад, ажалгүй орхиhон юм. Тэрээндэ хандахада, хөөрэлдэхэшье дурагүй байдаг hэн.

Нүхэр Ашаровай «ушаралта ябадалнууд тухай» энээнhээ урид «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ шүүмжэлхы статьянууд гарадаг байгаа. Тэрэ статьянуудай мүрөөр хэмжээнүүд абтаагүй үлэhэниинь ойлгосогүй гэжэ үгэ хэлэгшэд hануулаа hэн.

Республикын Агропромсоюзай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. Я. Разуваев үгэ хэлээ. Тэрэ совхозой коллективэй hанамжые, суглаанай шиидхэбэринүүдые хүндэлхэ ёhотойбди, совхозой хүтэлбэрилэгшые hунгаха гурим байгша оной дүүрэтэр хүсэндөө байха гэжэ хэлээ.

Хубилган шэнэдхэлгые түйлаха, бүхы юумэеэ нюусагүйгөөр бултанда мэдээсэжэ байха, демократи үргэдхэхэ гээшэ манай ажабайдалай шухала эрилтэ болонхой. Энэ шухала эрилтые мүнөө дүүргэхын тула олоной, ажалша коллективүүдэй аша туhые хараада абаха гээшэ эгээн шухала зүйл мүн болоно.

Хүнүүдэй хэлэhэн үгэнүүдые шагнажа hураха, ондо ондоо hанаа бодолые зэргэсүүлхэ, тэнсүүлжэ үзэхэ, зүбтэй шиидхэбэри абаха гээшэ аргагүй хэрэгтэй. Манай hанахада, районно Соведэй шиидхэбэри бүхы район соогоо эгээн зүб шиидхэбэри, эсэсэй шиидхэбэри гэжэ hанаха хэрэггүй. Ажалша коллективэй hанал бодол хараада абтаагүй байжа болохо аал? Энээн тухай суглаанда хабаадаhан районно Соведэй түрүүлэгшэ А. К. Вершинин юундэшьеб хэлээгүй.

Профсоюзай суглаан ехэ шууяатайгаар, арсалдаатайгаар, хүдэлмэришэдэй хоёр бүлэгэй хоорондын шанга шангаар дуугаралсалгын, тэндэ байгшадай бэе бэеэ зэмэлэлгын оршондо үнгэрбэ.

Хэрбээ районно Соведэй бүлэг хүтэлбэрилэгшэдэй дура зорилгоор ажалша коллективэй hанал бодолые хараада абангүйгөөр совхозой коллективээр хахад жэлэй саада тээ hунгагдаад, ямаршье гэмэ зэмэгүйгөөр ажаллажа байhан Ю. А. Жигалиниие ажалhаань намнажа гаргаад, нүхэр Ашаровые хоёрдохи директорээр томилоо hаань, совхозой ажал хэрэг саашадаа hайжарха гү? гэhэн асуудал табигдана гээшэ. Арсалдаан үргэлжэлhээр.

С. ОЧИРОВ,
манай тусхай корр.

АГА, ОНОН *нютагуудаар*

ХҮН ЗОНДО ТААРАМЖАГҮЙ...

Мүнөө үеын хүн зондо талаар, «холо ойрошье ошоод ерэхэ» гэhэн үгэ балай зоболонтойгоор hанагдадаггүй. Ушар юун бэ гэхэдэ, ошохо хүрэхэ газар хүрэтэрөө автобусто гү, али поезд, самоледто билет абаад лэ, ядамаргүй хүрэгдэдэг юм. «Москва ошохо» гэhэн үгэ урдань «гайтайл холо» гэhэн ойлгосо байhан hаа, мүнөө телефоноор Москвада байhан хүнтэй хөөрэлдэхэ гү, али Москва самоледоор ниидэхэ гээшэ ехэ зоборигүй байдаг, ниидэhэн үдэртөөл тэндээ хүрэшэхэш. Тиихэдэ үглөөгүүр гараад, Агаhаа гуша гаран километрэй зайда байhан Могойто тосхон ошохо гэбэл, нилээд зобоходожо, «нервээ» хүдэлгэжэл хүрэгдэдэг байха юм. Үдэhөө урагша Могойто ороод ерэхэ хэрэгтэй hаа, үргэн дардам шоссе харгыда гаража, ошоhон ерэhэн машинануудай тооhондо дарагдажа, угаараарынь амилжа, зогсоhоор, талаан боложо ямар нэгэн хүнэй хайраар хүрэхэ саг болодог. Тиигээд хэрэгээ бүтээгээд, үдэшэ багаар Могойтоhоо hөөргөө бусахын түлөө талаан туршахаяа харгын бэлшэртэ гарахаш. Жэжэшье, томошье машинанууд жииганууллаад лэ хажуугаарши хиидэн гаражал байха. Тиигэ-тиигэhээр байтар харанхы болошоо юм ааб даа. Зай, яагша бэлэй? «Үглөөгүүрынь лэ үдэшэнhөө сэсэн» гэhэн ород үгэ hанаандаа оруулан, танил айлдаа хоноха гү, али аянай зоной тогтодог «Гостиница» тээшэ алхалдаг гээшэбди. Үглөөгүүр эртэhээ одоошье автобусууд ябахал гээшэ... Иигэжэ хүнүүдэй үдэрөөр Москва хүрэжэ байхада, Могойто Ага хоёрой хоорондо сүүдхээр ябаха саг ушардагынь гайхалтай. Энэ зоболонтой ушар тухай харгы дээгүүр зогсожо, ошоhон, ерэhэн машиные гүйгаашадай хэлэжэ байхые нэгэтэ бэшэ дуулагдаhан байна. Юундэ манай Агын Буряадай автономито округой түбhөө иишэ тиишээ хүрэхэнь бэрхэтэй гээшэб гэжэ бодомжолон hууxадаа, үгы, Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын автономито округой түб хүрэтэр сбластиин түб хотоhоо үдэр соотоо 14—15 дахин «Икарус» автобусууд дардам харгыгаар гүйлгэлдэжэл байдаг, тэрэнэй хажуугаар самолет недели соогоо гурба дахин Улаан-Үдэ хүрэтэр ниидэжэ байдаг. Тиихэдэнь, тэдэнэй хажуугаар Усть-Орда тосхон дээгүүр гарадаг автобусууд үшөө олон байха.

hанаад, зэргэсүүлээд үзэе. Манай Агаhаа Шэтэ хүрэтэр нэгэл ПАЗ автобус үглөөгүүр ошоод лэ, тэрэ дороо hөөргөө бусашадаг. Тэрэ үглөөгүүрынь Шэтэ хүрэhэн hаа, хэрэгээ бүтээгээд, hөөргөө бусаха гээшэ хүшэр хэрэг болодог. Юун бэ гэхэдэ, Агымнай автобус үдэрэй 1 часта hөөргөө тэндэhээ гарана. Тиихэдэ жэлэй дүрбэн сагта бусад автобусуудта жэшээнь, Шэтэ-Хара-Шэбэр, Шэтэ-Орловск, Шэтэ-Согто-Хангил гэhэн маршрудуудай автобусто hууха hуури хомор лэ байха даа. Тиигэжэ баhа Шэтэдэ хонолго бэдэрхэ хэрэг гараха.

Автономито округой түб тосхондо ажаhуудаг хүн зоншье олон болонхой, тиимэhээ автобусоор хангалга гээшэ манай эндэ ехэ муу, хүн зоной тала харадаггүй дээрэhээнь иимэ юумэн болоно гэжэ hанахаар.

Хэды жэлэй саана Агын автобус Шэтэhээ үдэшын 5 час, 6 часта гарадаг байгаа, тэрэнь хүн зондо ехэ таарамжатай байhан юм. Автобусой жолоошон үдэшэ болотор амаржа байгаад, hөөргөө бусахадань, үдэшын 5—6 час орой бэшэ гээд hанагдана. Энэ мэтэ hанамжа бодолнуудаа Агын автотранспортна предприятиин ахамад инженер Батор Б[...]туевич Базаргуруевта хэлэхэ[...]дэ, иимэ харюу тэрээнhээ абаа hэмди.

— Энээндэ юун гэжэ х[...]лэхэ байнаб гэхэдэ, пассажи[...]нуудые зөөлгэ хадаа ман[...] Агын АТП-гэй тон гол зори[...]го мүн. Ага Шэтэ хоёрой хо[...]рондо олон автобус ябад[...] гээшэ ааб даа. Зүгөөр, ман[...] АТП-hээ ганса автобус яб[...]даг. Тиихэдээ Агаhаа Шэ[...] ошоод хүнүүдэй хэрэгээ б[...]тээгээд ерэхэ аргагүй байх[...]дань, энэ асуудал саашан[...] ябуулха гэжэ хөөрэлдөө hа[...]ди. Тиигээд энээниие шии[...]хэхэ гэжэ оролдохо юм б[...]зэбди даа. Манай ажалда зэ[...]бари заршам гэжэ байд[...] гээшэ ааб даа. Тиигээд үглө[...]гүүр эртэ Агаhаа гараhан ав[...]тобусой сагынь ехэ болон[...] Тиимэhээ сагынь бага бо[...]гогдоhон.

Автобус тусхай рейсдэ га[...]гагдахадаа зоной түлөө, зо[...]ниие хангаха гэжэ табигдаhа[...] хадаа тэрэл үүргээ дүүр[...]хэ ушартай. Зоной эрилтэ[...] анхаралаа табижа, ганса ж[...]лоошоной тала хараха бэш[...] харин тэдэнэй салин түлбэри[...]ень дээшэлүүлхэ, али ямар[...] доошье арга боломжо бэдэр[...]хээр байгаа ёhотой. Оройд[...] болохогүй юумэн гэжэ байд[...]гүй ха юм. Жолоошон Ш[...] хүрэмсөөрөө автобусоо т[...]таад, үдэшэ болотор амар[...] аргатай бэд даа.

— Мүнөө амаралтын үд[...]шэ бүри автобус Могойто-А[...] гээд ябадаг. Автопаркда хэ[...]тадаа 24 автобус. Тэдэмни[...] булта бүхы маршрудта хуба[...]рилагданхай. Тиихэдэнь, то[...] Могойто-Ага гээд табижарх[...]ха автобус үгы байнабди. Т[...]рээнhээ саашань Могойто то[...]хон руу үнинэй автобус яб[...]нагүй. Тэндэ олон зонтой б[...]ложо байна. Тиимэhээ нэ[...] автобус тиишэнь үгэхэ гэхэд[...]мнай, Могойтодо жолоошн[...] олдоногүй. Суббото, воскр[...]сенидэл автобус ябадаг,— гэ[...] нүхэр Базаргуруев хэлээ. Те[...] Могойто-Ага хоёрой хооро[...]до зон ганса суббото, воскре[...]сенидэ ябадаг бэшэ байха.

Гэхэтэй хамта автобус ту[...]хай хөөрэлдөө хадаа, үшө[...] нэгэ иимэ зүйл тушаа хэлэх[...] дуран хүрэнэ.

Ага Амитхааша хоёрой хоо[...]рондо автобусууд ябадаг бо[...]лоhониинь hайшаалтай. Мү[...] юумэниинь гэхэдэ, Амитхааш[...] хүрэмсөөрөө, hөөргөө эрье[...]дээд лэ, хүн зоной hуужа яд[...]hаар байтар автобус ябаж[...] эхилхэ. Тэндэhээ олохон үшө[...]та үлгэ, hалга үндэр hаhат[...]шуул, ухи хүүгэдэй hууржа бай[...]хань харагдадаг.

Нэгэтэ автобус ерэдэгээр[...] ерээд лэ, годирхо үрьдиhөө[...] лэ яаруу хүдэлжэ эхилхэдэнь[...] багахан хүүгэдые хүтэлhэн. нэ[...]гэ хүгшэн аhан шадалаараа ал[...]хи алхиhаар үлэшоо hэн. Тэр[...]ниие харахадаа: «Ай, хала[...] Автобус эндээ хүрэхэдөө, н[...]гэшье минута hаа зогсон[...] байха аргагүй байдаг юм ааб[...] Поездошье 2—3 минута со[...] зогсогшо бэшэ гү, энэ Аг[...] Амитхааша хоёрой хооронд[...] ябаhан автобус зогсодог [...] зартаа хүрэхэдөө, ядахын са[...]та 3 минута соо байдаг hаан[...] болохол байгаа гээд hанагд[...]на. Сэхыень хэлэхэ болоо hа[...] энэ маршрудай автобусуудта[...] саг соогоо ябадаг болид[...]гыень автотранспортна пред[...]приятиин хүтэлбэрилэгшэд[...] ухаандашье ородоггүй байж[...] магад. Энэ мэтэ багахан гэх[...] гү, али жэжэ-hажашье hаа[...] хүн зоной ажабайдалда ни[...]лээд ехэ удха шанартай асуу[...]далнууд шиидхэгдэхээр аад[...] шиидхэгдэнэгүй гээд hанах[...] байнабди.

Агын автотранспортна пред[...]приятиин хүтэлбэрилэгшэдэй[...] энэ корреспонденцидэ харюу[...] үгэхыень хүлеэнэбди.

Д. ДАШИЕВА.

«БУРЯАД ҮНЭН» *газетэдэ бэшэнэнэй hүүлээр*

«УГАЙ УРЯАЕ» УНШААД БАЙХАДАА...

1990 оной августын 28-най, 29-нэй номернуудта Хойто-Байгалай эвенкнүүдэй ажабайдал тухай «Угай уряа» гэhэн очеркнууд манай газетэдэ толилогдоhон байна. Буряадай ССР-эй Хойто зүгэй арадуудай ассоциациин президент П. С. СТЕПАНОВ эдэ очеркнуудай мүрөөр редакцида иимэ харюу үгэбэ:

«Буряад орондо ажаhуудаг эвенкнүүдэй хуби заяан тухай hанаата боложо, газетэдэ үнэн зүб байдалынь харуулhан статья толилhонойтнай түлөө «Буряад үнэн» газетын редакцида, «Угай уряа» гэhэн очеркнуудай автор, журналист Г. Дашеевада республикын хойто зүгэй арадуудай зүгhөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди.

Түрэл хэлэеэ, өөрын шэнжэтэй соёлоо алдаhан арад зон үндэhэ таhаран хосорхо түйлдаа хүрэдэг гэжэ зүб хэлсэдэг. Республикымнай хойто зүгэй арадуудай мүнөөнэй байдал абаад үзэхэдэ, хэр үгhаа эрхилжэ байhан оро үсхэбэрилгэhөө, агнуурииhаа, загаhа барилгаhаа холодуулагдаhан тула ядарал, бэрхэшээлдэ нилээн оронхой юм. Энээниие автор баримтануудаар батадхан, гүйсэд харуулжа шадаа гээд тэмдэглэмээр.

Орон доторнай ажаhуудаг хойто зүгэй 26 бага үндэhэ яhатан сооhоо эвенкнүүд тоогойнгоо талаар хоёрдохи hуури эзэлнэ гэхэ гү, али 30 мянган хүн болоно. Эдэмнай хэдэн шалтагаанаар бусадтаа орходоо эгээл бэрхэтэй байдалда оронхой.

Гол шалтагаануудай нэгэн гэхэдэ, Ураалhаа эхилээд Урда Сахалин хүрэтэр таран таhаран ажаhууна ха юм. Буряадай ССР-тэ 1679 эвенк тоологдоно.. Эдэнэр мүн лэ бүхы Буряадаар таранхай. Эвенкнүүдэй ажаhуудаггүй район гэжэ үгы шахуу hэн. Теэд олонийнь ондоо яhатантай ниилэжэ холилдошонхой. Хоёрдохёор гэбэл, манай арадай социально-политическэ эдэбхинь hула, гурбадахи шалтагаан гэхэдэ, муу байдалда байнабди гэжэ гүйсэд мэдэрдэггүй, энэ талаар ямар нэгэн хэмжээ абаха гэжэ үсэд оролдолго гаргадаггүй. Нэгэ юумэ эрээдгүйгаад, арсалта дуулаа hаа, дахинаа эридэггүй, иимэл зантай юм. Үнгэрhэн жэлнүүдтэ хойто зүгэй арадуудта хүнгэлэлтэнүүд, булюу анхарал тухай хэлэгдэдэг байhаншье hаа, үнэн бодото хэмжээнүүд үсөөн абтаа.

Хойто зүгэй арадуудай экономическа ба соёлой талаар хүгжэлтэ-дэбжэлтын асуудалнуудаар тогтоолнууд хэдэ дахин абтаа. Эгээл шухагын гэхэдэ, 1957 оной март hарада абтаhан «Хойто зүгэй арадуудай экономико ба соёлые дам саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол болоно. Энэ тогтоолой үндэhөөр хойто зүгэй колхозууд удангүй совхозууд болгон хубилгагдаhан, жэжэхэн hууринуудта ажаhуугшад түбэй томо усадьбануудта нэгэдхэгдэhэн, оро үсхэбэрилэгшэдэй нүүдэл hуудалда эсэс табиха гэжэ хараалагдаhан, медицинын, ажаhуудалай, соёлой талаар хангалга hайжаруулха гэhэн зорилго табигдаhан юм.

Энэ тогтоолой абтаhан сагhаа хойшо эвенкнүүдэй ажабайдалда зарим тэды hайн талын хубилалтанууд болоо. Гэбэшье олон юумэн шиидхэгдэнгүй үлөө. Илангаяа эндэхи районуудта промышленна ашаглалгын эхилхэдэ, ажахынуудай томодхогдоходо, hанаа зобоомо шэнэ бэрхэшээлнүүд бии болоо. hуурин зоной ёho заншалнууд, хэр үгhаа эрхилдэг ажал ябуулгань харааhаа алдагдаhан байгаа. Байгаалиин нөөсэ хэшэг хожоржо эхилээ. Үеhөө үедэ байгаалиин баялиг гамтайгаар хэрэглэжэ ябаhан зоной hуудал байдалда эдэ бүгэдын муу талаhаа нүлөөлhэниинь ойлгосотой.

Хойто-Байгалай эвенкнүүд гэр байраар муугаар хангагдана ажабайдалынь б у с а д районуудайхида орходоо илангаяа муу гэhэн баталамжа тон зүб.

Дээрэ дурсагдаhан тогтоол бэелүүлхэдээ, ажахы эрхилэлгын заншалта гуримуудай хэрэгсээгдээгүйнь халаглалтай. Бишыхан колхозууд шэнээр байгуулагдаhан томо совхозуудай отделенинүүд болгон хубилгагдаhан байна. Уламжалан, совхозуудай эдэ отделенинүүд — Холоднын ба Хуушан Уоянай — тус тустаа Буркоопсоюзай коопзверопромхоздо, «Бурятпромохота» нэгэдэлэй госпромхоздо дамжуулагдаhан юм. Эдэ предприятинууд ажахы эрхилэлгын заншалта гуримуудые тэрэ зандань үлөөжэ, саашань hэргээжэ шадаагүй, оролдоошьегүй. Оронууд олоор хюдагдаhан, иигэжэ оро үсхэбэрилгэ мартагдажа эхилhэн юм. Мүнөө Уоянай госпромхоздо штатна 31 ангуушанай оройдоол 2-ынь эвенк, 6 оро үсхэбэрилэгшын мүн лэ 2-ынь эвенк яhанай юм. Эдэнэр ажалайнгаа эсэсэй үрэ дүнгүүдhээ урмашуулагдадаггүй, продукциинь сэнгүүд дээрэhээ —«Бурятпромохота» нэгэдэлhээ буулгагдадаг. Иимэ доогуур сэнгүүдэй яагаад бүрилдэдэгые, олон тоото засаг захиргаанай түлөөлэгшэдэй хоолойень тэжээжэ байhанаа үндэhэн яhанай ажалшад мүнөөшье болотор гүйсэд ойлгоно, мэдэрнэгүйл даа.

Нэгэ иимэ юрын жэшээ абаад харая. Орын годоор, нэгэ паар гутал оёходоо, мастер гурбан үдэр хүдэлнэ. Энээнэй түлөө оройдоол 12 түхэриг түлөөhэ абадаг. Харин бэлэн болгогдоhон энэ гутал 237 түхэригөөр худалдаанда эльгээгдэнэ. Таксодермист хүдэриин толгойгоор нэгэ дүрсэ бүтээхэдээ, 4 түхэриг 15 мүнгэ түлөөhэ абана. Худалдаанда 29 түхэригтэ гээд эльгээгдэдэг юм.

1980 ондо КПСС-эй ЦК ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Хойто зүгэй арадуудай ажаhуудаг районуудые экономическа ба социальна талаhаань хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүд тухай» тогтоол баталан абаа hэн.

1990 он болотор хойто зүгэй арадуудай ажаhуудаг районуудые хүгжөөхэ талаар даабаринууд тодорхойлогдоhон байна. Гэбэшье социально-демографическа, медицинскэ, соёл ажаhуудалай талаар олон зорилгонууд мүнөө болотор бэелүүлэгдээгүй зандаа. Теэд захиралтазонхилолгын аргаар хүгжэлтын орёо асуудалнуудые шиидхэхын аргагүй бшуу. Өөhэдынгөө хүгжэлтын асуудалнуудые арад зон өөhэдөө шиидхэхэ аргагүй hэн. Энэ талаар хүтэлбэриин, мүн hомологдоhон мүнгэ зөөри хубаарилгын асуудалнууд ямар нэгэн албан зургаануудта даалгагдадаг байгаа. Тиин эдэ албан зургаанууд энэ даабари ямараар бэелүүлжэ байнаб гэжэ бодотоор хинагдадаггүй hэн.

Эгээл иимэ орёо асуудалнууд гол хараада байха ёhотой гэбэл: национально-территориальна байгууламжын, ажахын заншалта hалбаринуудай хосорхо түйлдаа хүрэлгэ тухай, ажабайдалай доогуур, хангалтагүй хэмжээн, ажалгүйдэлгэ, элүүрые хамгаалга, соёл ба экологи тухай. Мүнөө үедэ эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула правительство ба республикын хойто зүгэй арадуудай ассоциаци Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудтай суг хүдэлмэри ябуулна.

Эвенкнүүдэй ажабайдал hайжаруулхаар ямар тодорхой хэмжээнүүд абтанаб, хараалагданаб гэhэн журналистын асуудалда харюу үгэхэдөө, 1990 оной сентябрь hарада энэ талаар республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол баталан абтаа гээд дурдамаар. Манай бэрхэтэй энэ сагта тус тогтоол бэелүүлхын тула үсэд оролдохо, алишье талаhаань бодомжотойгоор хандаха хэрэгтэй гэжэ hанагдана. Мүнөө үедэ Буряадай ССР-эй Хойто зүгэй үсөөн тоото арадуудай сүлөөтэ хүгжэлтые хангалга тухай Хуулиин проект бэлдэгдэжэ байна. Саг үргэлжын комиссинуудта энэ Хуулиин проект зүбшэн хэлсэгдээд, үндэhэн арадай үзэмжэдэ табигдаха юм. Национально-территориальна байгууламжаар (национальна районой, арадай депутадуудай хүдөөгэй (родовой) Соведүүдэй хэмжээндэ) Хуулинууд абтагдахаар бэлдэгдэжэ байна. Эвенк арадай соёлой түбэй Устав ба Программа зохёон табигдана. Манай hанамжаар, тус түб Баунтын районой «Россошино» hууринда эмхидхэгдэхэ, тиихэ зуураа Хойто-Байгалай, Хурамхаанай районуудта филиалнуудтай байха зэргэтэй. Түсэбэй ёhоор үйлэдбэрилhэн продукциинь 30 процентые, мүн түсэбhөө гадуур абтаhан бүхы арhа, годо, мяха оро үсхэбэрилгэ-олзоборилгын ажахынуудта үлөөжэ байха гэhэн эрилтэ тон зүб. Эрхүүгэй арhанай баазада, бусадшье хэрэглэгшэдтэ эльгээгдээгүй арhаяа өөhэдынгөө цехүүдтэ элдэжэ, эд болгоод худалдаа hаань, нилээн олзо абтаха ха юм.

Капитальна hомололгонуудай, мүнгэ зөөриин асуудал илангаяа орёо. «1991—1995 онуудта ба 2005 он болотор Хойто зүгэй арадуудай социально-экономическа хүгжэлтын комплексно программа тухай» тогтоолые союзна ба республиканска правительстванудай баталан абатар энэ асуудалаар тодо юумэ хэлэхэнь эртэ. Энэ программа хоёр жэлэй туршада бэлдэгдэhэн, ороноймнай үсөөн тоото арадуудай нэгэдэхи съезд дээрэ байгша оной март hарада дэмжэгдэhэн байна.

Энэ тогтоол мүнөө болотор баталагдаагүй, союзна правительствоhаа республиканска руу, республиканскаhаа союзна руу нүүhээр зандаа. Минии hанамжаар, тус документ зүйтэйгөөр зохёон табигдаhан байна. Ушар юуб гэбэл, капитальна hомололгонуудые юрэл эдэ арадуудай ажаhуудаг районуудта бэшэ, харин ажаhуудаг hуурин, тосхонуудтань тодорхойгоор зорюулха гэжэ заагданхай бшуу. Мүн заншалта ёhоор ажахы эрхилэлгын үйлэдбэриин участогуудые, бригадануудые хүгжөөлгэдэ мүнгэ зөөри сэхэ эльгээхэ гэжэ хэлэгдэhэн байна. Эгээл иимэhээ Хуулиин проект шэнэ, сэнтэй шэнжэтэй гээд тэмдэглэмээр. Түбэй капитальна hомололгонуудhаа эдэ бүхы гаргашанууд хараалагдана. Тиимэhээ хойто зүгэй арадууд гүрэн хэзээ мүнгэ үгэжэ, бидэниие тэдхэхэнь ааб гэжэ хүлеэгээд hууха аргагүй, өөhэдынгөө ажабайдалай-социальна эдэбхиеэ hэргээхэ ёhотой.

Мүнөө бии байгаа коопзверопромхозой, госпромхозой коллективүүд hуурин эвенк яhанай зониие ажалда оруулхаар, hуудал байдалыень hайжаруулхаар эрид хэмжээнүүдые абанагүй. Ушар иимэhээ эдэ предприятинуудые усадхаха гэhэн эрилтэ зүйтэй юм. Эвенкнүүдэй олоороо ажаhуудаг газарнуудта үйлэдбэриин заншалта hалбаринуудые хүгжөөхэ, үндэhэн яhатанhаа бүридэhэн бүхэли коллективүүдые байгуулха шухала. Эдэнэр лэ угайнгаа ажахы эрхилэлгэдэ эгээл үндэр бүтээсэ түйлаха аргатай. Тиин hаяын 8—10 жэлэй туршада иимэ коллективүүдэй өөhэдынгөө олоhон мүнгөөр өөhэдыгөө хангаха гуримда оробол, зарим хүнгэлэлтэнүүдhээ арсамаар hэн. Хүнгэлэлтэнүүд тухай хөөрэлдөөнэй болоходо, нэгэ талаараа гомдолтойшье байдаг. Эвенкнүүдые угайнь хэрэгhээ hалгаажархёод, мартуулаад, үшөө дээрэhээнь «тэжээлгэнэг» гэжэ үлүү харадаг зон бии ха юм. Теэд ехэнхи ушарта эдэ хүнгэлэлтэнүүд үгэ дээрээ хэлэгдээд лэ дүүрэшэдэг байhан бшуу. Оро үсхэбэрилгын ба олзоборилгын ажахынуудай мэргэжэлтэдые үндэhэн зонhоо бэлдэхэ талаар асуудал хаража үзэхэ гээшэ тон шухала.

Хойто-Байгалай районой хүтэлбэрилэгшэдтэй хэрэг ёhоной харилсаа холбоон байгуулагдаа гү гэhэн асуудалда харюу иимэ байха: ассоциаци иимэ харилсаа байгуулхые оролдоо. Гэбэшье зарим хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ асуудалнуудые бодотоор ойлгоо, мэдэрээ hаань, нүгөө заримаиинь урагшаа hанаагүйгөөр, этигэмжэгүйгөөр хандана. Өөрөө би эвенк яhанай хүм. Урдаа табиhан зорилгонуудые урмашал зоригжолтойгоор бүтээжэ шадахабди гэhэн найдалтайгаар энэ тушаалда ажал хүдэлмэреэ эхилээ хүм, иимээр лэ үргэлжэлүүлхэб».

СЭНТЭЙ АРҺА ТУШААНА

Сергей Оганесович Егизарян Эрхүүгэй арадай ажахын институдай зоологическа фэкультедтэ hуража байхадаа, наhанайнгаа хани Роза Васильевнатай танилсажа, айл бүлэ болоhон юм. 1973 ондо дээдэ hургуулияа дүүргэжэ, манай республикада хоюулаа хүдэлхэеэ ерээ hэн. Тэдэнэр мүнөө Баргажанай районой «Байкалец» колхозой ангай фермэдэ хүдэлнэ. Сергей Оганесович фермые даагшын hамганиинь ахалагша зоотехнигэй тушаалда юм.

Эндэ 18.082 хара хүрин үнгэтэй норко, тэрэ тоодо 2800-ниинь эхэ ангууд, 335-ниинь сагаабтар боро үнгэтэйнүүд. Ан үсхэбэрилэгшэд Тамара Шангина, Сергей ба Ольга Хохловтон, Валентина, Светлана Молчановтан, Галина Хлызова гэгшэд эндэхи үнинэй хүдэлмэрилэгшэд юм. Тэдэнэр эхэ норко бүриhөө 4,5 гүлгэ абаха хараатай hаа, 5,3 гүлгэ хүрэтэр абадаг юм. Нэгэ хүн 250 ан харууhална.

— Эгээл мүнөө арhа тушаалгын хаhа. Арhа hайса хатаагаад, элдээд, илгажа байнабди. Жэл бүри 370 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулдагбди. Энэ жэлдэ сэбэр олзомнай үшөө ехэ байха. Гүрэнэй захилтай зохилдуулан, 4500 арhа, Улаан-Үдын кооператорнуудта 4500 арhа тушаахабди. Шэнэ жэлhээ Баргажанай Адагта норкын арhаар малгай (обманка) оёдог мастерской нээгдэхэнь.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Ажалай ветеран А. Н. Молчанова. 2. Арhа элдэдэг түхеэрэлгын дэргэдэ бригадир В. С. Коганенко. 3. Ахалагша зоотехник Р. В. Егизарян арhануудые илгана.

Авторай фото.

Совет орон ДОТОР

ТАШКЕНТ. Москвада бэшэ, харин Узбекистанай ниислэл хотодо хлопогой продукци худалдаха талаар республиканууд хоорондын яармаг түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Хлопогой утаhа тушаа шэнэ сэнгүүд тогтоогдоо, харин түсэбhөө гадуур абтаhан продукци хэлсээтэ сэнгүүдээр худалдагдаха юм. Худалдан абагшадай тоолоhоной ёhоор, нэгэ метр ситец 10 түхэриг хүрэтэр үнэтэй болохо байна.

МУРМАНСК. Мүнөө жэлэй навигаци амжалтатайгаар үнгэрөө гэжэ мэргэжэлтэд сэгнэнэ. Арктикые ашаглан хэрэглэлгын бүхы түүхэдэ түрүүшынхеэ ноябриин тэн болотор хойто далайн замаар суднанууд тамарhан байна. Тиигэжэ морягууд ашаа зөөхэ даабаринуудаа гансашье дүүргээ бэшэ, мүн нёдондо жэлэй ури шэриие хүсэлдүүлhэн байгаа.

ОРШО (Витебскэ область). Нютагай хиналтын приборнуудай заводто «Интер» гэhэн тусхай компьютернүүдые үйлэдбэрилнэ. Экономическа, инженерно орёо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, hургуулинуудта иимэ бишыхан ЭВМ-үүд хэрэглэгдэхэ юм.

Арадай эрдэм һуралсалай түрүүшүүл

...ӨРЫН ОНСО МАЯГТАЙ

ында һургуулиин
болон литерату-
шанарай немтэр
болоо һаа,
20—30 онуу-
Хоца Намса-
н байна. Удаань
бури дай-
Цыдендамбаев,
Н. Осорова,
болон бусад
Бурядуудай
[illegible]
түрүүн юунһээ
иимэ байна.
унда һургуули
жэ, Улаан-Үдын-
рай институтдай хэ-
һаһагые дүүргээд,
түрэл һургуули-
хэлэнэй багшаар
элжэ байна. Ур-
багшанарай баян
хэлан абаха зүү-
түрүү арганууды
һуралсалай эрил-
руулан, тон өө-
нтайгаар хүдэл-
нэгэн болоно.
Дамбаевнагай ка-
эршье ехэ ил-
юм. Тиибэшье
юумэнь юуб
шухала юу-
бэлэн бай-
лжэ газетын ба
шэнэ һонин һу-
алда табигда-
багшатаяа дүү-
һаа, ханын һо-
жа, алибаа
рхон арсалдажа
дээр ходо дай-
Юрэ ажаглахада,

багша өөрөө үргэлжэ нэгэ юумэ хэжэ гү, али шабинараараа зүбшэн хөөрэлдэжэ, һанаһаа андалдан байхань үзэгдэдэг. [illegible]

Надежда Дамбаевна өөрөө ехэ даруу зантай, һайхан сэдьхэлтэй хүн. [illegible]

һашаар Надя багшын ехэ баяртай, гоё һайхан хубсаһатай, ялагар юумын һуужа байхада, юун болооб гэжэ һурабаб. Тиихэдэм энэ «Батуевтан 40 наһыетнай тэмдэглэе гэжэ, тэрэнээ үнгэргөөбди» гэбэ. Энэ Батуевтан гээшэмнай хадамтаниинь болоно. Нүхэрэйнь арбаад дүүнэр бултадаа айл аймаг, үнэр баян болонхой һуудаг. Иимэ үүсхэл гаргажа, энэ һайхан наһанайнь нэгэ үеые тэмдэглэһэн зүйл хадаа юу гэршэлнэб гэбэл, Надя багшын хадам абатанайнгаа дуратай бэри болоһо, мүн олон дүүнэрэйнгээ хүби заяагаа олохо замдань өөрынгөө хубитые ехэтэ оруулһан хүндэтэй абгайхан болоһонойнь аша үрэ гэжэ тоолонтой.

Баяртан тэ:х зоной айл. һургуулиин шэхээмэй хашаагай дунда үндэр модон гэрэй газаа хододоо мори тэргэ, али трактор, машина, мотоцикл, үгышье һаа хүнүүдэй орожо, гаража ябахань харагдаха, газаагуурнь үхибүүд олон наадажа байха. Иигэжэ хүдөө нютаг зоноороо тон нягта холбоотой, тэдэнтэй юрэнхы ажал хэрэг, байдал һуудал тушаа хөөрэлдэхэ, һа-

нэлва андалдаха, али һайн һайхан сэдьхэлтэй [illegible]

[illegible] дүүргэжэ ... Вячеслав Жамсаранов болон бусад. Тэдэнэй дунда олон багшанар, врачнар, бусад мэргэжэлтэд бии. Эдэниие саг үргэлжэ нэгэ дүүлжэ байһан юумэнь гэхэдэ, тоонто нютаг, түрэл хэлэн, «манай класс».

— Аяар дүшөөд гараһан аад, «манай класс» гэжэ һалагшагүйб'та,— гээд Олег хүбүүм шоглон байдаг гэжэ Надежда Дамбаевна хөөрэдэг.

Саашань үшөө нэгэ иимэ зүйл тэмдэглэхэ дуратайб. Мүнөө үедэ сэгнэгдэжэ эхилһэн элинсэг хулинсагай баялиг, эхэ эсэгын эдлэл хэр зэргэзр айл бүхэнэй, хүн бүхэнэй байдалда хабааданаб гэжэ хэлсээ һаа, би энэ талаар Надежда Дамбаевна тухай иигэжэ хэлэхэ байнаб. Надя эжы, баабайтанайнгаа эдлэжэ ябаһан ханза, үхэг, эд бараагаар гэрээ шэмэглэһэн байхаһаа гадна, үмдэжэ ябаһан хубсаһа, зүүдхэлнүүдыень, эжы, абын эдлэл үнэтэй гэжэ хадаглан, бөөмэйлжэ ябадагыень онсолон тэмдэглэмээр.

Мүнөө тус багшынгаа нэгэ хэдэн хэшээлнүүд тухай ниитэлэн хэлэе. Ахамад классай литературын хэшээл... Багша өөрөө зохёолой текстые сээжээр мэдэхэ шахуу, тэрэнээ нюдэндөө харамаар, һанаган

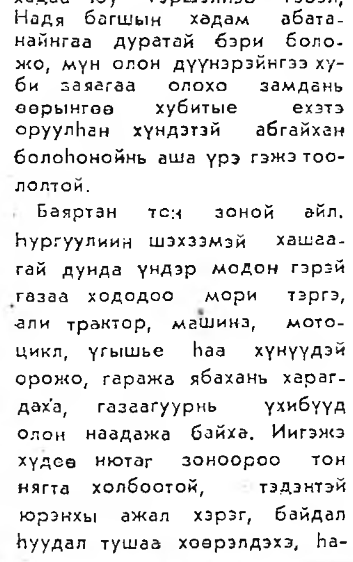
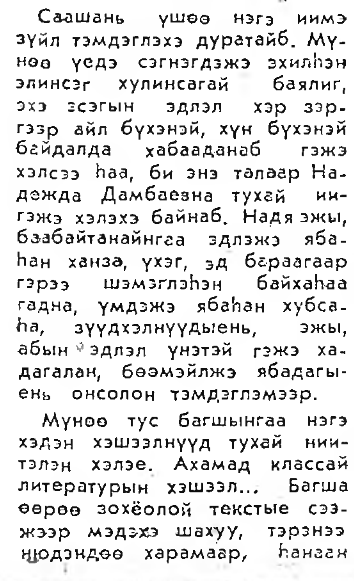
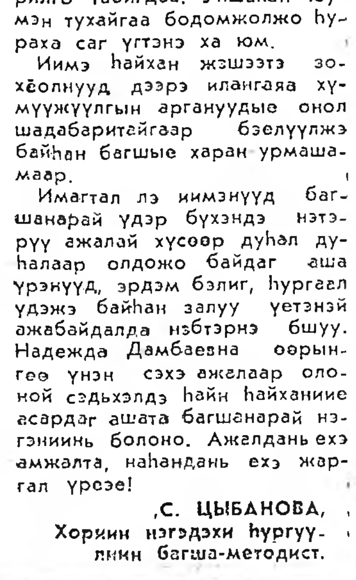
заяандаа оруулаагүйдөө ёһотой сэдьхэлдэ оромоор заажа шадахагүй. Надежда Дамбаевна зохёолые гаргахадаа, бүхэли дээрэнь тон урдар гоёр хөөрэжэ һонирхуулаад, удаань номыень һайн уншуулдаг заншалтай. [illegible]

Һаяхан багша 5-дахи класста Хоца Намсараевай «Үншэдэй үхэл» гэжэ рассказ гаража багша өөрөө бүхы зохёолые һонор уншажа үгэбэ. Ямараар үхибүүд энэ зохёолой удхада хандабаб гэһэн ажаглалта хэхэдэнь, тэдэнь тон шэмээгүйхэнөөр шагнажа, удхаарнь элдэб асуудалнуудые ород, буряадаар хэбэ ха. Энэ гайхамшагта зохёол үхибүүдэй ямар нэгэ доторой һудаһа дайража, тэдэ үнэхөөрөө уяран доошоо хараад, һуубад. Тус хэшээлдээ ондоо юумэ хэнгүй орхибо. Эндэ тусхай зорилго табигдаа. Уншаһан юумэн тухайгаа бодомжолжо һураха саг үгтэнэ ха юм.

Иимэ һайхан жэшээтэ зохёолнууд дээрэ илангаяа хүмүүжүүлгын арганудые онол шадабаритайгаар бэелүүлжэ байһан багшые харан урмашамаар.

Имагтал лэ иимэнүүд багшанарай үдэр бүхэндэ нэтэрүү ажалай хүсөөр дуһал дуһалаар олдожо байдаг аша үрэнүүд, эрдэм бэлиг, һургаал үдэжэ байһан залуу үетэнэй ажабайдалда нэбтэрнэ бшуу. Надежда Дамбаевна өөрынгөө үнэн сэхэ ажалаар олоной сэдьхэлдэ һайн һайханиие асардаг ашата багшанарай нэгэниинь болоно. Ажалдань ехэ амжалта, наһандань ехэ жаргал үрөөе!

С. ЦЫБАНОВА,
Хориин нэгэдэхи һургуулиин багша-методист.

...ИЕ
...АРААР
ХАНГАНАБ

Удын протез-
ческэ предприя-
тэрэнэй хүдэл-
илсаа һэм. Тэрээн
тэдыгээр олон-
үгэхэмни. Тэрэ
дэ, онкодиспан-
а оршодог. Эсэ-
хамгаалгын Агуу-
үедэ, 1942 ондо
байгуулагдаа-
рэ гэһэнһээ хой-
болотор дайнай,
бага балшар на-
дуудай хубиин
ые хангана гээ-
е предприяти бэ-
ябрьска районд
йшан ээлнэ. 50-
бүридэһэн коллек-
э тэндэ 508 мян-

...ЭРГТЭЙХЭН ЛЭ ПРЕДПРИЯТИ

й захил хэгдэнэ.
шэ бүхэнэй са-
һарадаа дунда
түхэриг болоно.
й протезүүд, ор-
гуталнууд, кор-
ын бандажууд
ар гол продук-
агдадаг хүнүүдэй
он бии. Хэрэгтэй
жэ байха үедэө
үүдтэ бэеэ шэп-
алуулха аргатай
риятиин үйлэдбэ-
ер Ольга Алек-

сеевна Баендуева протезнэ участогей мастер Евгения Михайловна Трифонова хоёр манай предприятиингаа хүдэлмэритэй танилсуулаа һэн.

Протезнэ участогто хүдэлдэг мастер, үйлэдбэриин ветеран В. Ф. Черныхтэй (1-дэхи зураг) танилсабабди. Тэрэ Челябинск хотодо протезнэ училищи дүүргээд, Улаан-Үдэ эльгээгдэһээр бараг 22 жэлдэ хүдэлжэ байһан намтартай байба. Дээдэ гарай энэ мэргэжэлтэ түсэб-даабариияа үргэлжэ дүүргэдэг, бултанда хүндэтэй хүн болонхой.

Инвалидуудта зохид гуталнуудые тааруулжа оёдог участогай мастер Анатолий Доржиев (2-дохи зураг) 5-дахи разрядтай. Толя өөрөө мэдээжэ фронтовик, Улаан Тугай орденой кавалер, 1 бүлэгэй инвалид байһан Константин Доржиевай хүбүүн гэжэ мэдүүлээ. Тиимэһээ инвалид хүнэй хэрэглэмжые үнэн сэдьхэлэй ханамжатайгаар хэдэгынь лабтай.

Оёдог, зэһадаг цехтэ орохо-домнай, Будажап Дымбреновна Жанаева (3-дахи зураг) бидэниие угтаба. Хурамхаанда дунда һургуули дүүргээд, хүдөө ажахын техникум түгэсхэжэ мэргэжэл олоһон энэ нүхэр городто ажал. бэдэржэ ябаһаар эндэ хүдэлхэеэ ороһон байна. Эндэ тэрэ таараржа, амжалтатай ажалаараа урмашана.

Энэ предприятиин коллективые инвалид болоһон хүнүүдэй хубиин хэрэглэмжэнүүдые дүүрэнээр, һайнаар хангажа, ажабайдалыень хүнгэдхэхэ дэмбэрэлтэ һайхан үүргэтэй гэжэ ойлгооб. Энэ үүргэеэ хүндэтэйгөөр бэелүүлдэг байхын тулада яһалал оролдоно гэжэ ажаглагдаа һэн.

Ч-Д. БУДАЕВ,
Авторай фото.

АВТОР ТУХАЙ

Игорь Хамаганов 1942 ондо Түнхэнэй аймагай Хэрэн һууринда түрөө юм. Улаан-Үдэ хотодо дунда һургуулида һураһанайнгаа удаа А. В. Луначарскиин нэрэмжэтэ Москвагай театральна институдай хүгжэмэй режиссёрой факультет дүүргээ һэн.

1967—1970 онуудта Останкинодо, түбэй телевидениин хүгжэмэй редакциин режиссероор ажаллажа байхадаа, кинематографиин Бүхэсоюзна институдай режиссерско дээдэ курсануудые дүүргэжэ гараа һэн. Удаань СССР-эй Оборонын министерствын киностудида режиссероор ажаллажа захалхадаа, хэдэ хэдэн научна, һуралсалай болоод рекламна, мүн баримтата фильмүүдые найруулан табиһан байна.

Игорь Михайлович Хамаганов спортивна фильмүүдэй Бүхэсоюзна, мүн Варшавска договорой оронуудай уласхоорондын кинофестивальнуудай лауреат болоһон алдартай.

Мэргэжэлтэ режиссер байхынгаа хажуугаар Игорь Хамаганов үнинһөө хойшо рассказуудые бэшэдэг юм. Тэрэнэй зохёолнууд «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ, «Байгал», «Театральная жизнь» журналнуудта хэблэгдэнхэй. Уншагшадайнгаа анхаралда тэрэнэй шэнэ зохёол толилнобди.

Игорь ХАМАГАНОВ

АЮУЛТА НОМЕР

(Рассказ)

— Мүнгэн?! Алим бэ мүнгэн — гэжэ шамһаа асуунаб!— гээд хара баг нюуртаа уянхай, халзан малаан хүйхэр хоолойгоо хашан тэсэжэ ядангяар шуухирна.—Үшөө удаан дуугай байха гүш, тарган гахай? Тиигээд тэрэ хүнэйнгөө гэдэһэ руу үдьхэлөөд абана. Хүл, гарнуудаа хүлюулээд хибэс дээрэ хэбтэһэн тэрэ зоболонтонь хүндөөр гэншэнэ. Энэ хадаа хүрибтэр халаад үмдэнхэй, маряатай сула бэетэй, буурал толгойтой хүн байба. Балмад муухайгаар наншуулжа сохюулжа байһан хүн үбшэндөө тэсэжэ ядан һунажа хэбтэбэ. Һэхээтэй халаадайнь хормойгоор наншуулһандаа хүхэ нүжэ болошоһон наһажаал хүнэй журэгэр нарин хүлнүүд харагдана. Хүхэ сагаан нюурынь хэдэ хэдэн газараар шулгархайтай, аманайнь жабжаар гоожоһон шуһан барзайжа хаташанхай. Эдэ мэтээр бодоходо, энэ хүн уряалгүй айлшадта нилээдхэн лэ тамалуулаа гэжэ ойлгохоор һэн.

Тэдэ гурбан хүйхэрнүүд һэн. Мэдээжэ артист Гарольд Маркизов гэгшын байрада буу зэбсэгтэй тэдэнэр булимтаран ороод, эзыень хүлеэд хүрмөөд, телефонойнь утаһа таһалаад, байра соогуурнь иишэ тиишээ, нэрэ һурагүй һүндэлжэ, үнэтэй сэнтэй гэжэ хараһан, һанаһан лэ юумэеэ саб шүүрэн суглуулжа байна ха юм.

Тэдэнэй нэгэн — зантагар боошхо бэетэй, хараха янзада уйгаргүй ехэ бар хүсэтэй хэбэртэй, буржагар улаан үһэтэй, «Утюг» гэжэ ара нэрэтэй хүн таһалгануудаар соогуур маяа һолтагар хүлнүүдээрээ яаралтайгаар һүндэлнэ. Тиихэ зуураа һонирхоһон лэ зүйлдөө дүтэлөөд, саб шүүрэжэ, «Сэр» гэжэ мүн лэ далда, ара нэрэтэй удамаршынгаа заабаряар газаашаа гараха үүдэнэй хажууда обоолно. Арһан һабар бээлэйтэй удамаршань ханамжатайгаар хараашалан ябаха зуураа, шкафай һугалгануудые нээгээд, алта, мүнгэн, алмаз гэхэ мэтын үнэтэ зүйлнүүдые, мүн стерео болон видеоаппаратуранууды, үнэтэйе сэнтэй зураг, зүүдхэлнүүдые, арһан дэгэлнүүдые абяагүйхэн олзуурхан суглуулжа байба.

Тонуулшадай гурбадахинь — набтархан бэетэй, мүн лэ халзан толгойтой «Хлыст» гэжэ ара нэрэтэй мэгдэгэнүүр хүйхэр хибэс дээрэ хүлеэтэй хэбтэһэн эзэн дээр тонгойжо:

— Муухай тэхэ, мүнгөө хаана нюуһанаа хэлэхэ гүш?—гэжэ хэрзэгыгээр һалганан хашхарба.— Хамаг дотор гэдэһыеш гаргажархихаб! Тиигээд тамхинайнгаа гэлтай буурсагые тэрэнэй шэлэ хүзүүндэ шангаханаар даражархиба. Маркизов галаар хайрууһандаа татагад гэжэ ёолон гэншэһэнэйнгээ удаа шүдэнэйнгөө забһараар:

— Намда мүнгэн үгы. Гэртээ ехэ мүнгэ барижа байдаггүйб,— гэбэ.

— Худалаар хэлэнэш, золиг! Хэлэхэл байхаш намда! Мүнгөө хаана нюугаабши гэнэб!— гээд «Хлыст» альгануудаа эльбэсэгээн хүйтөөр эльгэ хатаба.

Маркизов нюдөө аняад, мэдээгээ алдаха түйлдэе хэбтэнэ. Тиимэһээ тэрэ хүйхэрэй энеэдые зал соохи олон харагшадай дуу шуун мэтээр ойндоо оруулна. Һүр жабхаланта һайхан хүгжэм зэдэлнэ янзатай. Сценэ дээрэ яларһан толорһон гэрэлэй туяа соо мэдээжэ артист гайхалтай номернуудаа харуулаа ха... Орон соогуураа, хари гүрэнүүдээр тэрэ хадаа оло дахин гастрольнуудта ябажа, нилээд алдаршаһан хүн ха юм.

Түрүүшээр тэрэ зай соо байһан юумые мэдэхэ тааха түрэлхиингээ бэлигые үсэд нэтэрүүгээр хүгжөөһэн, юрэдөөл, уураг толгойтой холбоотой бүхы бэлиг шадабарияа мулиһэн, хурсадхаһан байгаа. Тиигэжэ энэ талаар ехэ шадабаритай болонхой бэлэй. Жэшээлхэдэ, тэрэ ямаршье ядалгүйгөөр хүнэй һанал бодол дары таадаг, хүнэй абажа, барижа ябаһан зүйлнүүдээр тэрэнэй ерээдүйе хэлэдэг, юумые соо нэбтэ харадаг гайхалтай шэнжэтэй болоһон байгаа. Бури һургуулида һуража ябахадаа, нүхэд үхибүүдээрээ носолдохо, нюдаралдахадаа, тэдэнэйнгээ хэн нэгые хёрхоор гэтэн хараад байхадань, тэрэнь яагаадшьеб заатагүй бүдэрдэг, унажа үгэдэг һэн хэ. Үгышье һаа, студент ябахадаа, электричкэдэ һуугаад, билет абажа үрдеэгүйдэнь контролерой ерэбэл, юрын дайралдаһан саарһа һарбайхадань, тэрэнь сохом билет юм байна гэжэ этигээд, тэмдэглээд ябашадаг һэн. Тиихэдээ тэрэ контролёрые сабшалаагүй сэхэ хараад байдаг эдитэй бэлэй.

Һүүлдэнь тэрэниие түбэй эрдэм-шэнжэлэлгын медицинскэ туршалгын институтда элдэб эсын датчигуудые толгойдонь хоноожо, няажа байгаад бодолоо гүйлгэн уураг толгойнгоо элшэ хүсэ ехээр гаргахыень баадхадаг һэн. Тэдэ бүхы туршалгануудые Маркизов эрдэмтэдэй гүйһан соол, хэдэн дахин дабтажа, гайхалыень халяан байдаг бэлэй. Һүүлэй һүүлдэ уураг толгойнь биологическа элшэ һуларха баатай болоо, тиигээдшье тэрэнэй бүхы тамирынь һуладаа юм.

Тэрэл үеэр концертнэ эмхи зургаанууд байгаалиин бэлиг шадабаритай Маркизоваар һонирхожо, хүдэлхыень уриһан юм. Тиигэһээр тэрэ концертдэ харуулха программаяа зохёожо, улад зоной һонирхол хүдэлгэжэ эхилээ. Өөрынь анханай юрын Конюхов Геннадий гэжэ нэрын орондо ондоо аянгатай далда нэрэ абахыень дурадхаһан байгаа. Тиигээд лэ тэрэ Гарольд Маркизов гэжэ нэршэһэн суута артист болоһон юм.

Харин мүнөө байрынгаа нэгэ таһалга соо, хибэс дээрээ хүлюулээд наншуулжа, зануулжа хэбтэһэн Маркизов бага сага мэдээ орожо эхилбэ хэбэртэй. Манатаһан бүрүүл харасадаа өөрынгөө нэрэтэй гоё һайхан афишануудые тэрэ бодигоон хаража таниба. Гэрэйнь ханаар няалгаатай тэдэнэй заримые эдэ бандидууд хахара татанхай, шуурхай шушуурнуудынь һанжалзан байба. Маркизовай сээжэ соо гомдолой гашуун мэдэрэл эһэжэ бусалжа, харагдашагүй хүсэн болон зангирна хэбэртэй.

Халзан толгойтой архиин мангараар анхилһан хүйхэр дахинаа дээрэнь тонгойбо. Уур сухалһаа улаан таша шарайтай тэрэ:

—Эй, ши фармазон! Һүүлшынхиеэ асуунаб. Алиниень шэлэхэбши: мүнгэ гү, али ами наһаяа гү? Харюуса гэнэб!

Маркизов толгойгоо һэжэжэ аалиханаар хүдэлһөөр, бодохо һэдэлгэ хэбэ. Бандит тэрэниие түлхеэд шүдэнэйнгөө забһараар:

— Бурхан зүг энэ Чайльд Гарольдоор гахайн мяханай сохимол котлетэ хэжэрхихэм!

Тэрээхэн үедэ удамаршан шэлүүһэн мэтэ шэмээгүйхэнөөр бии болоод:

— «Хлыст» арила. Би өөрөө хөөрэлдэхэм,— гэбэ. Тиигээд артистые хүл дээрэнь бодхоожо, зөөлэн һуурида һуулгаад, хүл гарайнь хүлигэ һуладхаба.

— Энэ харана гүт, Гарольд Иванович, эдэ гарнуудые,— гээд,— Маркизовай нюурай урдуур нарин ута хургануудаа эригэшүүлбэ. Эдэ хадаа артистын хурганууд гээшэ. Та ертист ха юмта. Бишье хадаа өөрынхеэрээ артист гээшэб. Хүниие тоножо һураагүйб. Тиимэһээ артистын ажабайдал эрхилхэ хэрэгтэмжи намда ехэ мүнгэн хэрэгтэй. Дэлхэй дээрэ юунһээшье үлүүгээр мүнгэнэй һаршаганаанда дуратай хүм. Тэрэ абяан шэхэндэмни һайхан хүгжэмдэл дуулдадаг юм. Тиимэһээ һайса шэгнэжэ, бодожо үзэгты, минута саг соо..,— гээд, альган соогоо кнопко даражархихадань, эшэдээ хоноогдомол сэлир хутаг һугаржа гараад, хүйтөөр ялас гэбэ.

— Һөөл яаралтай аад, минута саг үгэнэб,— гээд хутагынгаа хурса эреэр нюдэнэйнь урдуур наадаба.

— Намай бү зобоогты. Ехэ мүнгэн намда үгы гэжэ танда хэлэнэ ха юмбиб. Абамаар юумэеэ абаад байна ха юмта.

— Та иихэдээ ойлгоногүй хэт, Гарольд Иванович. Юундэ маниие шоглоһон/ хэбээрээл байнат? Мүнгэн гээшэмнай шала дээрэхи зомгоолой сэсэрдэһэн бэшэ ха юм. Тиимэһээ бидэ таниие һайн дураараа хубаалдаха ёһотой гэжэ һанаһандаал, шадалаараа энэрхыгээр хандажа байна гээшэбди. Иимэ хомхой байха хэрэггүйл даа,— гээд удамарша бандит Маркизовай нюурай урда хутагаараа занган һэжэсэгээбэ. Хэрбээ саашадаашье арсаха жэшээтэй һаатнай, хэрэг үйлэеэ хүсэлдүүлхэ баатай болохобди. Жэшээнь, шэхыетнай таһа отолхобди. Зай, юун гэхэ байнат?

— Баяртай зүбшөөнэб,— гэжэ Маркизов ёгтолон хэлээд, уралаа хэбшан, дороһоо амилан хүсөө зангидажа эхилнэ.

Бандидууд шангаар энеэлдэбэ. Халзан болотороо хюһуулһан нэгэниинь толгойгоо хюмһаараа һабардаад, хоротойгоор:

— «Сэр», байзал даа, энэ фрайерай хоёр шэхые узуураарнь таһа отолоод, коллекцидээ нэмэри болгохом. Эдэшни суглуулһан шэхэнүүдэйм эгээл эрхимүүдынь болохо,— гэбэ.

Тэрээхэн үедэнь үүдэнэй хонхо жэнгиржэ, бандидууд сошоһондоо шэлэ хүзүүгээ бажуужа, «Энэ хэн ерэлтэйб»— гэлдэбэ. Шэмээгүй оршон байдалда хэншьеб түлхюур торшогонуулаад, орожо ерэхэдээ, Маркизовай һамган арбатайхан Даша гэжэ аша басагатаяа үзэгдэбэ. Тэрэ гэр соохи үйлэ хэрэгые абаһаар харамсаараа:

— Гарри, юун болооб?— гэжэ сошонгёор ооглобо.

Хажуудахи таһалга сооһоо буу бариһан бандидууд гэнтэ гүйлдэжэ гараһаар, тэрэ хоёрые ваннын таһалга руу бушуухан түлхижэ оруулаад, хаажархиба. Тэрээн хоорондо Маргарита Аркадьевна нюдэнэйнгөө узүүрээр хүлеэтэй хэбтэһэн үбгэнөө, хажуудань хутагатай бандидые обёоржо үрдеэ. Аша басаганиинь айһандаа шангаар уйлаба. Иимэ байдалда зүрхэ муутай үбгэндөө яажа туһалха гээшэб? Хүршэнэрнай ажалдаа. Телефон таһалдуулагданхай байха гэжэ тэрэ түргэн бодомжолбо. Тэрээхэн үедэ үбгэнтээ хамта гастрольдо ябадагаа, ассистентэнь байһанаа, костюм, реквизит гэхэ мэтыень шэлэжэ Маргарита Аркадьевна үгэдэгөө һанажа байба.

Харин үүдэнэй саана тэрэ үедэнь түгшүүрилтэй шэмээгүй байба. Гэбэшье дээрээ ортошоһон бандидууд мэгдүүгээр шэбэнэлдэн юуншьеб тухай тоосолдоно.

Ваннын үүдэн гэнтэ нээгдээд, зантагар «Утюг» аша басагыень гарһаань татажа таһалга руу оруулба. Тэрээхэн хирэдэ Маргарита Аркадьевна:

— Гарри, үнөөхи номероо..,— гэжэ ооголбо.

Аша басагаяа харамсаараа Маркизов ууртайгаар:

— Үхибүүнэй ойро бү хүрэгты, золигууд. Хүлигэеэ тайлагты. Мүнгэ үгэхэб, танайхяар лэ болог,— гэбэ.

Бандидууд тэрэниие хүлигэһөөнь сулөөлбэ. Тэрэ үндыжэ гараа һэжэрэн бэеэ зэһэбэ. Тиигээд столдоо ошожо, лаампа аһаагаад гэрэлыень бандидууд тээшэ залаба. Тэдэнэр гайхаһан янзатай гэтэшоод байба. Тэрэ һамбаандань Маркизов гэнтэ шангаар захиржа эхилбэ:

— Унтагты! Унтагты! Энэ дары унтагты. Зубхитнай хүндэ болон энилдабал, таанад дүн сагаан манан соо орошобот!— гээд баруун гараа урагшань һарбайгаад, бандидуудые хёрхоор адаглан эльбэлжэ байба.— Бэетнай һулараад, гүнзэгы нойрто дарагдабат. Шала дээгүүр хэбтэгты. Танда мүнөө юуншье хэрэггүй. Нойрсобо гээшэт,— гэжэ үгэ бүхэнөө эрид тодоор хэлэбэ.

Бандидууд шала дээгүүр зэргэлжэ хэбтэшэбэ. Энэ үедэ ондоо таһалга сооһоо гараһан удамарша хэрэгэйнгээ буруу һүрэжэ байһые тухайлаад, миисгэй мэтэ һэмээхэн Маркизовай араһаа дүтэлжэ:

— Гараа үргэ! Бү хүдэлэ,— гээд нюргандань пистоледээ тулгаба. Маркизов аалиханаар гараа үргэжэ, тэрэ һамбаанда буланда хороод һууһан Даша эдэ бүгэдые хаража сошоһондоо шангаар хашхаржархёод, айһандаа амаа бүтүүлжэрхибэ. Басаганай хашхараан тээшэ бандидай зүг татамсаар, Маркизов тэрэнэй сэхэ урдаһаа эльбэ шэдитэ харасаа шэглүүлэн сэхэ харбажа:

— Буугаа хаягты! Унтагты! Та унтаха ёһотойт! Нойртоёо тэмсэжэ шадахагүйт! Хэбтэгты!— гэбэ. Маркизовай үгэнүүд түмэршэ дарханай дүшын балта шэнгеэр даамай хүндөөр тонуулшанай ойндо хадуугдажа, тэрэ хүйхэр нюргаяа нугаргалууһан мэтээр пистоледээ алдаһаар, тэдэ хоёройнгоо хажуугаар һунан хэбтэшоо һэн. Хэдэхэн минутын саана айл бүлын ами наһанда айхабтар аюултай тонуулшад гурбуулан хорото һабараа тануулһан, һоёо шүдэеэ түүрэһэн амигүй арьяатад мэтэ хэбтээ һэн.

Маргарита Аркадьевна нюдэнһөө нулимса мухарюулан нүхэрөө тэбэрибэ. Тиихэдээ Маркизовайнгаа шарайда һэргэлэншье, эсэһэншье шэнжэ обёоржо, энэ аюултай номерынь хани нүхэрэйм юрэ бусын бэлигэй эгээл хүшэр шалгалтань байба гээшэ гэжэ бодомжолоо бэлэй. Тиигээд милициин түлөөлэгшэдые дуудахаяа шамдуухан телефондо ошоо һэн.

Хэдэхэн минутын үнгэрэмсөөр милициин машинанууд ерэжэ, тоомоо таһарһан һургуулиин үхибүүдые урдаа тууһан мэтээр аюултай гурбан һогтуу тагнуулшадай гарнуудынь арадань үргэлүүлээд, Маркизовай подъездһээ гаража ерэхые угталсаһан залуухан лейтенант:

— Иимэ үзэгдэл хэзээшье хараагүйлби! Энэмнай ёһотойл номер лэ! — гэжэ гайхаа һэн.

— Зүб даа. Энэ хадаа эгээл аюултай, үхэлтэ номерни байба гээшэл ха,— гэжэ артист дороһоо абан һанаа алдаа бэлэй.

Ородһоо Б. ЖАНЧИПОВ буряадшалба.

ХИЛЫН саанаһаа

ТАСС · АПН

...ТОН. Америкото Штадууд
...дэ хоолой зүйл-
...аар туһаламжа
...бэлэн, ерэхэ до-
...то «Джексон-Вэ-
...бари тушаа юу
...асуудал хара-
...э юм, гээд США-
...ент Джордж Буш
...байна. Хуулиин
...ариин ёһоор. Со-
...вэай болон США-
...до худалдаа най-
...дхэлгэ СССР-һээ
...эр гараха асуу-
...огдодог юм. Ку-
...рагай сэрэгүүдые
...ада захын болзо-
...ойлһон резолю-
...ой Аюулгүйн Со-
...аа үгэхэ үедэ
...аримталһан хараа
...болжо, Джексон-
...абарида США-
...захиргаанай хан-

дасаяа хубилгаа гэһэн баталамжые Джордж Буш буруушааба.

ТОКИО. Япон-Совет харилсаа холбоон саашадаа хүгжөөгдэхэ, бүри олон һалбаринуудые хабадуулха ёһотой. «Түргэнөөр хубилжа байһан дэлхэйн ба Японой шэлэлтэ» гэһэн темээр эндэ болоҗо дүүрэһэн симпозиумда хабаадагшад иимэ бодол хэлэһэн байна. Уласхоорондын асуудалнуудые шэнжэлхэ талаар Японой бүлгэмэй үүсхэлээр тэрэ эмхидхэгдээ һэн. Эрдэмтэд, сэрэгэй асуудалнуудаар шэнжэлэгшэд, ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгөөрхидэй түлөөлэгшэд симпозиумай хүдэлмэридэ хабаадаа.

Япон СССР-тэ гансашье медицинскэ ба эдеэ хоолой зүйлнүүдээр яаралтай туһаламжа үзүүлхэ бэшэ, мүн хубилган шэнэдхэлгые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэнь финансова туһаламжа үзүүлхэ ёһотой,— гэжэ Совет-Япон худалдаа наймаанай нэгэдэлэй президент Т. Сато тоолоно. Тэрэнэй һанамжаар, Сибириин болон Алас-Дурна хизаарай районуудта инфраструктура хүгжөөлгэдэ СССР-тэ мүнгэ һомолжо болохо байгаа. Нютагай үйлэдбэриин эзэдэй һанамжаар, энэ талаар түбхиноогүй байһаниинь Сибириие ба Алас-Дурна хизаарые ашаглан хэрэглэлгэдэ Японой хабаадаха замда горитой һаад тодхор болодог байна.

Промышленнэ талаараа хүгжэнги түрүү гүрэнүүдэй дунда гансал Япон СССР-тэй экономическа харилсаа холбоон тухай удаан болзоорой хэлсээ баталаагүй байһаар гэжэ Япон бизнесмен анхаралаа хандуулба. Тэрэнэй һанамжаар, капитальна һомололгонуудые лаб бусааха, мүн тэрэшэлэн хоёр талаһаа банкын филиалнуудые нээхэ тухай хэлсээндэ гар табибал, иимэ харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ туһатай байха һэн. СССР-тэ өрёо нарин түхеэрэлгэнүүдые эльгээхэ тушаа хизаарлалтануудые хүнгэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ хэлээ.

ХАНОЙ. «Шэлжэн оролгын үедэ СРВ-дэ социализм байгуулгын программын» проект эндэ һая толилогдоо һэн. Социалис хараа шугамаар дабшаха, революционно түйлалтануудые хамгаалха гээд тэрээн соонь хэлэгдэнэ. 1991 ондо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан КПВ-гэй VII съезд дээрэ тэрэниие баталан абаха зорилгоор бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ тус документ дурадхагдана.

Олохон социалис оронуудай унжагайрһан хүндэ кризистэ ороод, социализмые усадхахын тула тэдэнэй бэрхэшээлнүүдые һамбаашалхые хархис хүсэнүүдэй оролдожо байхада, Вьетнам саг алмаха, хүгжэнги оронуудые хүсэхын тула тэмсэхэ ёһотой гэжэ проект соо онсолон заагдана.

УЛААН-БААТАР. Мэдээжэ эрдэмтэн, публицист оршуулгашан академик Б. Ринченэй нэрэмжэтэ уласхоорондын шан МНР-эй правительство бии болгобо. Национальна радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Монгол оронийе шэнжэлдэг монгол ба гадаадын эрдэмтэдтэ табан жэлдэ нэгэ дахин 10 мянган түхэригэй шан олгогдодог байха.

Эсэгэ ороной ба дэлхэйн эрдэм ухаа хүгжөөлгэдэ гайхамшагта хубитаяа оруулһан, академик Б. Ринченэй 85 жэлэй ойе эдэ үдэрнүүдтэ МНР-эй олониитэ үргэнөөр тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. Хорото бодосуудайнь ехэ байһан дээрэһээ Польшодо үйлэдбэрилэгдэһэн сигаретэ Баруун Европын оронуудта худалдалга хоригдобо.

Финляндиин ба ФРГ-гэй эрдэмэй томо түбүүдтэ Польшодо үйлэдбэрилэгдэһэн эгээл мэдээжэ маркын сигаредүүд шэнжэлэгдэһэн байгаа ха.

ТАСС: ТОБШО ҺОНИН

ГОРИС (Армениин ССР). Үндэр хада газарта оршодог энэ хотодо хилээмэнэй болон бүүлхын зүйлнүүдэй завод ашаглалгада оруулагдаа. Предприяти үдэр бүри 30 тонно хилээмэ ба 2 тонно кондитерска зүйлнүүдые худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта эльгээхэ.

ОДЕССЭ. Эндэхи медицинскэ институдай эрдэмтэд алкоголизмһаа аргалуулха найдамтай арга дурадхаба. Тэдэнэй зохёоһон литонит гэһэн эм энэ муу заншалаа орхихоёо һанаһан хүнүүдтэ һайнаар туһална. Одессын химико-фармацевтическэ нэгэдэлдэ иимэ эм үйлэдбэрилжэ эхилээ.

МИНСК. Белоруссиин сэрэгэй округой частьнуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта, сэрэгэй алба хээгшэдтэ ба тэдэнэй гэр бүлын гэшүүдтэ Минскэ хотын 78-дахи юридическэ консультаци туһаламжа үзүүлнэ. Энэнь СССР-эй Юстициин министерствын адвокадуудай республиканууд хоорондын коллегиин отделени болоно. Сэрэгшэдтэ хуулиин талаар туһалха зорилго СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор тэрэнэй урда табигданхай.

(ТАСС).

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ

- Нютагай дурасхаалта шарай
- Уран шүлэгэй долгин дээрэ
- Байгаалиин нюуса
- Элитэ хүнүүдэй тобшолол

Публицистикэ

УГАЙНГАА БУУСЫН ҮРЭЖЭЛҺӨӨ ХОЛОДОН...

МАНАЙ ороной арад зоной байдалые ажана түбхин болгохо хэрэгтэ аша туhатай, арсалдаатай хөөрэлдөөнүүд, үгэ булялдаанууд гүрэн түрэнэй засагай дээдын зургаанудай алишье шатада болохо зантай. Хоёрhон уряа лозунгнуудай удхаар номнол хэзэд, «дэлхэйн зургаанай нэгэ хубида диилэжэ шиидэhэн социализмын» замаар бүхэли бүдүүн «агуу», илангадаа манай ороной «гоо» эсэстэ хаана хүрэхэб, арбаад жэлэй саана эгээлэй ажалша хүн хаанаhаа мэдэхэ бэлэй даа. Уряа лозунгнуудай оог, хүугэй соо олойрон дүжэрhэн улад зомнай шэнэдхэлгын шуухан соо шэнэ мэдэрэлээр hэргэжэ, дабаhан замаа тобшолжо, дабхилтынгаа дабшалые тодорхойлжо байна гээшэ.

«Бага hууринуудаа hэргээн хүгжөөе» гэhэн уряа хүдэлөөн hүүлэй жэлнүүдтэ гаража захалба. Душөөд жэлэй саана жэжэ артель, колхозуудые нэгэдхэжэ, «хүсэн түгэс» мантан томо ажахынууд болгохо хүйхэр дэлисэтэй хүдэлөөн эбхэрээ бэлэй. Тэрэнэй удаа аймаг, районууд «уйтадаба» гэгдээд, хаяа хадхажа, хэр үгhаа ами аминдаа [illegible] тахижа байhан аймаг зонууд гол тулэб гурба-гурбаараа хамтаруулагдаа, ниилүүлэгдээ hэмнай. Тэрэнэй нэгэ хохидолые эндэ дурдабал — сугларуулгата тухай. Тэрэ сагта үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй суглаа хуралнууд [illegible] гэдэг. Ехэ дайдатай Хори, Яруна, Хэжэнгэ гурбанай тэрэл үеэр хамтаруулагдаад байхада, ажахынуудайнь хүтэлбэрилхэ тушаалтад Хори hууринда түбхинүүлэгдэhэн түбэйнгөө суглаанда [illegible] байдаг hэн. Жэшээлхэд, Ярууны саада, зүүн захын нютагуудhаа зорижо гараhан тушаалтад, болон ажахынуудай түрүүшүүл hөөрэ-уруугаа 800 үлүүтэй модо hүндэлхэ багтэй болодог hэн. Үгышье hаа Хяагта, Зэдэ, Захаамин нютагуудай хамтаруулагдажа, нэгэ захиргаантай болоод байхада, нэгэ үдэрэй суглаанда Хяагта хото зорижо гараhан Захааминой дээдэ талын түлөөлэгшэд, харгыда hаатаhаар долоо шахуу хоножо бусагша бэлэйбди гэлсэгшэ. Эдэ бүгэдэ хадаа үе сагайнгаа ажабайдалай ушар байдалые арhа мяхаараа үзөө, мэдээгүй дээдын зонхилхы дарганарай нюдөө аняад бухэли бухэлеэр хулхэжэ заншаhан заршамhаа удхатай хохидол байгаал.

Мүн лэ хори гаран жэлэй саана худөөгэй ажахынуудай hаалиин фермэнүүдые томодхохо гэhэн зэрлиг гэрэжэ, малшадые хаража байhан малнуудтайнь зоболhон байха. Тэрэ үеэр томохон ажахын, [illegible] 300-гаад hаамхай үнеэдые нэгэ газарта мөөрүүлэхэ эхилээ hэн. Урда тээнь нютаг нугынгаа элдин соо хүнхэр, хүндыг голнуудаар таба зургаагаар таража hургуулжа үбэлжөөнүүд, талын сэнгэлигтэ мүн лэ тэрүү зуhалангууд [illegible] бэлэй. Ажахынгаа түб шадар «шэнэ өhөөр» эмхидхэhэн томодхогдомол фермэнүүдтэ hаалиин малнууд [illegible]. Зунай тэнгэр, номар тээшэ дүтэлхэ [illegible] байгаа. Мүнөө hанахада, эдэ бүгэдэ [illegible] эдир үбhэшэн ябахадаа, жэшээнь, Хара-Хушуунай үргэн майлада бодоhон бухалнуудай олые гайхагша hэм. Тэдэ бухалнуудые холоhоо харахада, томо толгойтой хара торюун таблаадаhаар тэрэ майлын таблагдашоод байhан мэтэ бэлэйл...

Юуб гэхэдэ, Хара-Хушуунай майлада тэрэ үе болотор хэр үгhаа мал олоор баридаг байгаа ха юм. Тиигээдшье буусалгаа газарайнь хяагал тунга ногооe мүнөөнэйхидээ тракторай кесилхээр хирбээд гарадаг бэшэ, харин тэндэхи hаалишад үглөө, үдэшынгөө hаамай дунлиhон тэрэ үеын ёло хадаа эдир үетэниие хара багаhаань эхэ hайхан байгаалиhаань, hүүлэй hүүлдэ малша, таряаша ажалшадые үрэжэлтэ газарhаань холодуулhан ябадал гээшэ.

Тиимэhээл дүшөөд жэл соо хүдөө нютагуудаймнай хүн зон тэргын дабирхай нэрэхэ; зуун жэлнүүд соо Тэмээн хадаар ургаhан гүрбэгэр сэхэ нарhан хүбшэдэ дураанса хуулаха мэргэжэлтэй үбгэд байгаа. Обоотын хушуунда зунай сагта «Хирпиисын сарай» хүдэлжэ, хахинама улаан хирпиисэ галдагдажа байгша hэн. Хабарай [illegible] хоножо бусагша бэлэйбди гэлсэгшэ...

да, зуhаланhаа хорёод модон соо ябажа, гарааргаа боро хүрьhөөрнь хюhан сабшадаг байгаа юм.

Мүнөө үеынгөө худөө нютагуудай ажабайдал үзэжэ хаража байхадаа, «олон тарбаган нобшодоо хүрэхэгүй» гэhэн арадайнгаа сэсэн үгые эзэлүүдгүй hанадагби. Хамагые хамтаруулха, ниилүүлхэ, томодхохо... Хэрэгтэй гээшэ гү? Юрэдөө, [illegible] хүдэлмэриие [illegible] хүсэ шадаба. [illegible] юумэндэ [illegible] гэжэ hа[illegible] ди, эдэл[illegible] най «уй[illegible] дэн зуун [illegible] магуудые [illegible] о абдаг [illegible]. Нама[illegible] н гэhээнь, [illegible] үүд гара[illegible] лэрын ха[illegible] шэргээ, [illegible] олошороо [illegible].

[illegible] рал үни [illegible] нааб даа. [illegible] айгаалитай, [illegible] нютагуу[illegible] гү, али [illegible] элhээ хо[illegible] артель[illegible] нэбшыжэ [illegible] гээшэб? [illegible] hан кол[illegible] жаар үг[illegible] hургүү[illegible] хоорондо [illegible] балшар [illegible] бээрэхэ, [illegible] хүнэй [illegible] олон даа.

Энэ хадаа «Хүдөө тосхонуудые городhоо өөрэгүй болгохо» гэhэн хөөрдэм хооhон политикын нэгэ шэгшэгынь гээшэ. Үшөө саашань дурдахада, бага тосхонуудые тоохоёо бо[illegible] гол голдоо олоороо сугларжа шууялдаад, сусаад, мүнөө бага hуурин газарнуудайнгаа алишье таладаа аша туhатайе ойлгожо, үбгэ эсэгынгээ анханай эдлэжэ, сахижа, тахижа hууhан тоонто буусын үрэжэл гээшые үрэ зүрхөөрөө оролдожо hэргээхэ hаналтай болонхой. hайхан лэ hанал гээшэ!

Алташа, мүнгэшэ дархан гү, али уран зурааша хүн хадаа янза бүриингөө зэр зэмсэгүүдые, шэрэ биирэнүүдые гар дорохонhоо бариад үнэтэ бүтээлнүүдээ бодомжотой түбшэнөөр хэжэ байдаг ха юм. Тэрээн шэнги худөө нютагаймнай ажалша хүн эхэ байгаалиингаа оршон соо газар, уhаяа гартаа абаад, орон нютагайнгаа эхин хэрэглэмжын хэшэг-бүтээл дэлбэрүүлхэ жэшээтэйл.

...Мүнөө үеынгөө худөө нютагуудай ажабайдал үзэжэ хаража байхадаа «олон тарбаган нобшодоо хүрэхэгүй» гэhэн арадайнгаа сэсэн үгые эзэлүүдгүй hанадагби гэжэ үшөө дахин дабтаха дуран хүрэнэ. Ушарынь хадаа мүнөөнэй хэмжээгээр «бага тосхон» гэгдэмээр манай Ленинэй нэрэмжэтэ худөө ажахын артель, табяад онуудаар яhалал поглихон, бээ даанги ажахы байгаа гээшэ ха гэжэ hанагшаб. Түмэршэ дархан Бадма-Цырен Ширапов мориной таха, хадааhа, таряа талханай машинын шүрэб шунхэhөө эхилээд бултыень хүүдинсэдээ хэжэ байгша hэн. Мухаанда Дугар гэжэ модошо дархан өөрөө хамаг зүйлнүүдые бэлдэхэ. Зай, тиигээд лэ мори унаагай зэр зээмсэг хадаха, шэдэхэ; тэргэ, шарга дархалха; Хандагайн Толгой гэжэ газарта хүүдинсын сог бэлдэхэ; дулаанда адуунай хорёодо хүдэр хүбүүд сугларжа, үреэнүүдые шэлэжэ hургаха.

Хүн бүхэнэй ажалдаа шуннанги, ямаршье хүдэлмэри хэжэ шадаха hэн тула ажахымнай хара хубияа хаагаад лэ, үшөө тиихэдэ өөрынгөө электростанцитай, тосхон соогоо дамжуулга хэхэ радиостанцитай агша бэлэй.

Колхозойнгоо түбтэ ажаhуудаг хүдэлмэришэ хүн бүхэн ажалай тэргэ, шаргатай, моритой hэн тула хээрынгээ хүдэлмэриhөө бусахадаа хубиингаа үбhэ, түлеэ ябуул лэ асараад байгша hэн.

— Энэ сагай хүн шортоол болоо. Гэртээ хилээмэеэ барижа эдихэеэ залхуурха, гушаад модонhоо сельпогой пекарниин машина hурагшалжа ябахал даа. Колхозой складта моридой таха үгы, шүрэб, шунхэ, ядахадаа хадааhан үгы гэлдэхэ. Малай дал бариад шифер хүлеэхэ, өөртөө гэр бодхоогоод мүнөөхил Улаан-Үдэhөө хирпиисын асарагдахые хүлеэхэ. Юрэдөөл, хүн юумэ хэхэеэ болёол гээшэ. Хаа хаанагүй иимэ боложо байхадань, хайшаншье гэжэ өөдэлхэ, үндыхэб даа, энэ гүрэн, хөөрхы,— гэжэ нютагайм нэгэ үбгэн гэмэрээ hэн.

Мүнөө трактор, машинын олошорhон сагташье, тэрэ бага тосхонойнгоо хүгжэлтын үеын байдал hуудалые сэдьхэлдээ дулаанаар дурсадагби. Юуб гэхэдэ, мори унаагай хүлhэ хүсөөр, хүнэй хүсэл оролдолгоор тэрэ үеымни ажабайдал дэбшэнхэй hэн тула арьбан шанартай, мартагдашагүй удхатай гээшэ ха гэжэ сэдьхэгшэб.

Булат ЖАНЧИПОВ.

Танилсагты:

Долгорма ШАНГАЕВА

Захааминай аймагай Хуртага нютагта түрэhэн Долгорма Шангаева найман класс дүүргээд, Улаан-Үдын 1-дэхи педучилищида ороhон байна. Мүнөө II курсда hурана, hургуулида hуража байхаhаа шүлэг зохёолдо дурлаhан, өөрөөшье бэшэжэ туршадаг байгаа. Арадай аман зохёол hонирхон уншадаг, өөрөөшье онтохон зохёодог байна.

Уран зохёолдо мэргэжэхын тула эсэшэгүйгөөр hураха, ехэ юумэ уншаха, өөдөө тэгүүлхэ хэрэгтэй гэжэ Долгормада захия.

МИНИИ ЭЖЫ

Уужам hайхан
Захааминдаа
Намайе түрэhэн эжы.
Урихан налгай
зангаараа
Намайе тэжээhэн эжы.
Сэлмэг харахан
нюдөөрөө
Шэртэн байhан эжы.
Сэдьхэлэйнгээ дулаае
бэедэм
Шэнгээжэ үгэhэн эжы.
Элдин hайхан
Хуртагадаа
Намайе түрэhэн эжы.
Ирагуу hайхан
аялгаараа
Намайе бүүбэйлhэн
эжы.
Зөөлэн сагаан
гараараа
Хүдэлгэн үргэhэн эжы.
Зүгаатай урин
үгөөрөө
Зоригжуулан тэнжээhэн
эжы.

ЗАРЯА ШАНДАГАН ХОЁР

(БАСНИ)

Зунай аяма халуун үдэр
Заряа Шандаган хоёр
нүхэсэжэ,
Зайха hанаатай гэшхэлбэд.
Гэшхэлжэ ябаха зуураа
Гэшүүhэнэй тос гэхэдэ,
Гэнтэ Шандаганиинь бард
гээд,
Гэдэргээ харайхаяа hанаба.
—Үгы шимни ябаш!
Юундэ шимни
Юумэнhээ айжа,
hалганажа ябаха
Амитан гээшэбши!— гэжэ
Нюдэеэ бэлтылгэн
Нүхэр Заряа hураба ха.
— hэ, шимни юу
дуугарнаш!
Бишни юумэнhээ
айдаггүйб—
Бишыхан шамайе
Бага бага туршахаа
hанаа hэм,—
Гээд, айhан хэбэрээ
Гэмгүй нюуhан янзатай
Гэмэрэн байба Шандаган.
Тиихэдэнь нүхэр Заряа:
— Томоотой амитан hэм,
Тоогүй олон нүхэдтэй hэм,
Тэдэнэй нэгэнииньшье
Толгой дээрэм гарахаа
Тон hанадаггүй hэн.
Шимни юунhээ боложо,
Шандагамни, «бишыхан»
гэжэ
Шоглохоо hанаба гүш!
Нүхэдэйнгээ дунда
Нэтэрүү бишыхан байhанаа
Нэтэтэшье hананагүйлби, —
гээд,
Шандагамни баhал
Юу хэлэжэрхихэнь ааб
Гэhэн янзатай зогсобо.
Баарhан Шандаган
Бахардан байха зуураа:
— Бишыхан гэжэ юу
Би хэлэхэбиб даа.
Хэрэгтэй хэрэггүй юумэ
Хэзээл дуугараа бэзэб —
гэжэ
Дорюухан Заряагайнгаа
Дэрыень гутааhандаа
Дуугарба Шандаган
hэмээхэн.
Зай, эдэ хоёр амитад
Арай бэе бэеэ ойлголсожо,
Саашаа алхалбад ха.
Саашалжа ябатарнь,
Урдаhаань үлэгшэн Шоно
Уймарлажа ябаба ха.
Тэбдэhэн хоёр амитаднай
Тэндэ байhан үмхирhэн
Томохон модон еедэ
гаража
Уухилан, аахилан байбад ха.
Уймар Шоно доронь
Урагша хойшоо [illegible]
Уур сухалынь [illegible]
Өсдөө абираад [illegible]
Теэд бүтэхэ юу[illegible]
Үнөөхи Шанда[illegible]
Арай аhалдаад [illegible]
Арбагар бүдүүн[illegible]
Аргагүй ута гэ[illegible]
Амилха бури [illegible]
Тон лэ эдихэ [illegible]
Томохон үлэгшэ[illegible]
Толгой дээрэ үн[illegible]
Гэшүүhэндэ сох[illegible]
Гэнтын муухайгаа[illegible]
Гэдэргээшье хар[illegible]
Гол руу хиидэб[illegible]
Шандаган толго[illegible]
Баhал халта дор[illegible]
Модонhоо бууж[illegible]
Монсогор борох[illegible]
Хоёр боложо х[illegible]
Хажуудань Заря[illegible]
—Үгы, нээрээшье[illegible]
Шимни юумэнhэ[illegible]
Шадалтай амитан[illegible]
Шоные намнаж[illegible]
Шангахан байба[illegible]
нүхэ[illegible]
Уруугаа харааhан [illegible]
Уяран хэлэжэ ба[illegible]
«hалтарта алдарш[illegible]
hаахаруу Шанда[illegible]

БАГШАДАА

Эрдэм hургаха гээшэ
Эрхим ажал ха юм.
Үзэгтэ hургаха гээшэ
Үнэтэй ажал ха юм.
Түрүүшын урихан багшадаа
Халуун мэндые хүргэнэб,
Түбэггүй hайн ябахыетнай
Хамаг сэдьхэлhээ хүсэнэб.
Журамда hургаха гээшэ
Жэгтэй ажал ха юм.
Хүн болгохо гээшэ
Хүндэл ажал ха юм.
Бууралхан түрүү[illegible]
Амар мэндые хү[illegible]
Бултыемнай hург[illegible]
Арюун hуухыетна[illegible]

ЧИНГИС ХААНАЙ ХҮРЭГ

Чингис хаан тухай хүн зоной hонирхол ямаршье сагта бууралдаггүй байгаа. Монгол шуhата зон—үг изагууртань хабаатайшуул **Богдо Чингис, эзэн Чингис** гэжэ hүгэдэдэг, мүргэдэг, харин хүй hалхин шэнгээр морин сэрэгээрээ добтолдог байhан монголшуудай хүлдэ дайруулhан арадууд, жэшээнь, ородууд хараалай муухай үгэнүүдээр хараадаг байhан гэжэ мэдээжэ.

Зүгөөр Чингис хаанай таабаритайхан ажаябадал тухай арсалдаан мүнөө хүрэтэр замхаагүй. hүүлэй үедэ «Монголой нюуса тобшын» бэшэгдэhээр 750 жэлэй ойн баярта бэлэдхэлэй үедэ хүн зоной hонирхол бүришье hүжэрөө.

Өөрынгөө байгуулhан гүрэн түрэдэ Чингис хаан гадаадынгаа политикые ямараар ябуулдаг байгааб гэhэн асуудалаар түүхын эрдэмэй кандидат Г. Заятуевай статья манда толилогдохо. Харин Чингис тухай дэлхэйн томо эрдэмтэд, политигууд юун гэжэ бэшэhэн, хэлэhэн байнаб гэжэ бидэ эндэ харуулая.

«Монголой нүүдэлшэдэй хүл доро бүхы Ази түби дарагданхай гэхээр байгаа. Имагтал Ази бэшэ, харин Европын хахад. Гэнтэ бии болоод, зогсошогүй дабхижа, дэлхэйе гайхуулжархиhан жэгтэйхэн эдэ хүнүүд хэд гээшэб! Бүри скифүүд ба гуннууд (хуннууд), түүрэгүүд ба татаарнууд — баряндаа Түб Азиhаа ерэжэ, түүхэдэ горитойхон үүргэ дүүргэhэн гээшэ». (ДЖ. НЕРУ).

«Нүүдэлшэд hэн лэ хойноо мунхаг hүйдхэлшэд байха ёhотой гэжэ олон хүн hанадаг. Тоэд энэнь эндүүрhэн ойлгосо гээшэ. Зүб, городто хэгдэдэг олохон урлалгые мэдэхэшьегүй байгаа hэн гэлэй, теэд тон хүгжэнги өөрын шэнжэтэй ажаhуудал сахидаг, орёо эмхи журамтай байгаа бшуу. Дайнай газарта монголшууд агуу илалтануудые түйладаг байhан hаа, тэрэнь олон сэрэгтэйдээ бэшэ, харин журамайнгаа, эмхидхэлэйнгээ hайнhаа түйлагдадаг hэн. Илангаяа Чингис хаанай сэрэг хүтэлхэ бэлиг шадабариин аша туhаар монголшууд ялас гэмэ илалтануудаа түйладаг байhан гээшэ. Юундэб гэхэдэ, hэжэглэлтэгүй, Чингис хаан түүхэдэ сэрэгэй талаар тон лэ агуухэ сэрэгшэ-гени, удамаршэ байгаа. Тэрээндэ орходоо Александр Македонский, Цезарь гэгшэд еэдэгүй шэнгеэр үзэгдэдэг. Чингис хаан имагтал өөрөө тон агуухэ полководец байhан бэшэ, харин сэрэгэй олон тоото дарганарые хүмүүжүүлжэ, бэрхэнүүд гэтшын полководецууд болгоо. Түрэл дайдаhаа хаданн мянгаад модондо, дайсадта, дайсан нюдөөр хаража байhан хүн зондо хүреэлүүлэнхэй аад, теогсороо булинги эсэргүүсэгшэдээ дикпадаг байhан байна бшуу» (ДЖ. НЕРУ).

Тиихэдэ ородой профессор Г. М. ГРУММ-ГРЖИМАЙЛО иигэжэ бэшэhэн байна: **«Тэрэ үеын түби дэлхэйдэ мэдэхэ олонхи арадуудай ажабайдалда гүн ехэ хубилалтануудые асарhан Чингис хаан гээшэ нилээдгүй томо хүн байгаа. Тиигээд лэ Азиин ямаршье гүрэнэй түүхэшэн тэрээндэ анхарал хандуулангүй байжа шадахагүй».**

Совет академик А. П. ОКЛАДНИКОВ иигэжэ бэшээ: **«Монголшууд, дайлан орожо, жэжэхэн хан түрэнүүд (княжество) боложо бутаранхай Ород орондо харин булимтарагшадта эсэргүүсэжэ, Москвае тойрон, ород арадай нэгэдэхэ хэрэгтэ туhалhан байна. Монгол хаан түрын укаhан хойно Ород орон нэгэдэнхэй, хүсэтэ гүрэн боложо тодороо».**

Нүгөөдэ ород эрдэмтэ, академик В. В. БАРТОЛЬД Чингис хаанай сэрэгтэ иимэ сэгнэлтэ үгэнэ: **«Монгол зэр зэбсэгэй иимэ илгарма амжалтые юугээр тодорхойлолтойб! Монголшуудай булимтаралга хадаа хамаг юумые олон тоогоороо даражархидаг үй түмэн зэрлиг сэрэгүүдэй гурим журамгүй добтолго бэшэ байгаа гэжэ мүнөө үедэ гүйсэд мэдэгдэнхэй юм; монгол сэрэгшэд хадаа соёл болбосоролтой арадуудай хүсөөрөө hураггүй булюу сэрэгүүдые замдаа бута сохин, тон тодорхой стратегическэ түсэбөөр урагшаа дабхидаг байгаа».**

Чингис хаанай оюун бэлигые тодорхойлон харуулhан үгэнүүдые дэлхэйн томо ондоошье эрдэмтэд, гүрэн түрын ажал ябуулагшад хэлэhэн байдаг. Зүгөөр эндэ бултыень дурдажа бирахагүйбди. Мүнөө эндэ үгтэhэн зураг анхарахыетнай дурадханабди.

Чингис хаанай мэдээжэ хүрэгhөө тад ондоо энэ хүрэгынь Хитадай Арадай Республикын Хэнань провинцида 1990 ондо олдоhон байна. Зураг дээрэхи хүнэй холые «сүмэ» шэртэhэн нюдэн Чингис хаанай мэдээжэ хүрэгэй нюдые hануулна. Гэхэ зуура энэ зураг дээрэ Чингис хааниие залуубтар байхадань зураhан ха гэжэ тухайлхаар. Тэрхинь зүүн талада — арашаг тээ түбэд үзэгүүдээр үгэнүүд бэшээтэй. Мүн баhа зүүн таладань хитад үзэгүүдээр бэшээтэй үгэнүүд обёорогдоно. Энэ хүрэг Үбэр-Монголой сэтгүүл, hонинуудта барлагдахадаа, **«Үндэстэнэй баатар Чингис хаан»** гэhэн бэшэгтэйгээр гараа.

Хитадай мэргэжэлтэд энэ зурагые эртэ урдын бүтээл гэжэ үзэнэ.

Уран зурааша Б. ЗЫДРАБЫН сэтгүүлэй хуудаhанhаа буулгажа зураад, манда дурадхаба.

ЭРДЭМТЭДЭЙ АНХАРАЛДА

Бэшүүрэй районой Шэбэртэ нютаг гоё hайхан байгаалитай газарта hуурижанхай. Тойроод ой, хаданууд, шугы шэбэр, нуга, сабшалан, аршаан булаг, уhа голнууд элбэг. Гэбэшье иимэ үзэсхэлэн байгаалидаа нютагайхидай үзэмжэгүйгөөр хандадагынь харамтай юм. Урдань гоё hайхан байhан шугынь шэнгэрээ, муудаа. Хабарай хаhаар үерлэн шааядаг Шэбэртэ голшье дээшээ ойдоо модоёо отолуулхадаа, hураггүй бага болошоо. Зүүн голойнгоо намагыешье зогсолтын үедэ зоргоороо бололдон хатаажархиhаниинь ходо бороо татадаг газарынь үгы болоо.

Шэбэртын зүүн урдахана, Шэбэртэ голой саада тээ Шулуута хада бии юм. Энэ хадамнай анханhаа түүхэтэй, Бүри дайнай урда, hүүлэйшье жэлнүүдтэнь үбэлэй сагта энэ хадада гарахада, шулуунай забhараар сэн-бун болошоhон байдаг hэн ха. Тиихэ үедэ энэ хадада могойнууд исалма олон байhанаа, мүнөө ооройгоороо үгы болошонхой. Уушханай ханяадаар үбшэлhэн зон шулуунай забhарай сэнтэhэн саhа гэртээ асаржа, хайлуулжа уудаг байhан, зариман бараг болодогшье байhан ха. Могойн эшээнэй уурал гэжэ энэзниие нютагайхид хөөрэлдэдэг hэн.

Хэнэйшье мэдэhээр, энэ зунай туршада ойгоргүй, хэмhээ ехэ бороо ороо. Эгээл энэ хирээр Шулуута хада оройhоо доошо хэмхэрэн унажа, доошоо нэмхэйн hолжоршоо. Тухайлхада, 2 гектар шахуу талмайтай газар хаа хаагуураа хэмхэрэн шуурожа, эндэ тэндэ ганса нэгээрээ ургаhан модод орбонгоороо хууран унашанхай. Зарим газараарнь булаг уhан бурьялхадажа гарана. Дайнай урдахана баhа нэгэ иимэ үзэгдэлэй эндэ тохёолдоhыень нютаг зон hанадаг. хожомынь даа, дай зүгнэhэн ябадал гэжэ хэлсэhэн байдаг. Теэд энэ мүнөө үзэгдэhэн хадын хэмхэрээн нуралга тухай бодолгото болохоор байна.

Тиимэhээ энэ ушар үйлөөр БИОН-ой геологическа таhагай мэргэжэлтэд, эрдэмтэд hонирхохо, шэнжэлхэ аабза.

Ц. ДОНДОКОВ.

ДАЯНША ШҮЛЭГШЫН ДУРАСХААЛДА

Уржадэр республиканска научна библиотекын хуралдаанай зал соо Түбэдэй агуухэ даянша шүлэгшэ Миларайбын энэ дэлхэйдэ мүндэлhөөр 950 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряад ороной, Түбэдэй хоорондохи соёлой харилсаануудта зорюулагдаhан дүхэриг дабжадай саана хөөрэлдөөн боложо.

«Миларайба тухай үгэ» поэт Баир Дугаров хэлээ. Энэ хэмжээ ябуулгада эрдэмтэд Р. Е. Пубаев, А. Н. Дугар-Нимаев, Б. Д. Баяртуев, Д. Б. Дашиев, Ивалгын дасанай дид-хамба Данзан-Хайбзан гэгшэд хабаадажа, үгэ хэлээ.

Буряад драмын те[illegible] тистнууд «Дамдин ла[illegible] гэтэ юртэмсэ» гэhэн [illegible] hээ хэhэгүүдые харуу[illegible] тос» ансамблиин баса[illegible] жушри» гэhэн хатар [illegible]

Бурхан багшын, Бо[illegible] хобын, Арьябаалын[illegible] бын — музейдэ хадаг[illegible] дэлгэмэл зураг-бурха[illegible] руулагдаа.

Н. БАДМАРИН[illegible]

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съездын ээлжээтэ заседани дээрэhээ ТАСС-ай парламентска корреспондентнүүдэй бэшэhэн тоосоон, ороной промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөнэй эхилhэн тухай тобшоор хөөрэhэн мэдээсэл номерой нэгэдэхи хуудаhанда барлагдаба.

«Республикын ажалай үдэр» гэhэн ниитэ гаршаг доро ажахынуудhаа абтаhан мэдээсэлнүүдэй суглуулбари олоной анхаралда номерто байха.

Сэнхир экран

СУББОТО, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута» 9.35—Эжы, эба бидэ гурбан. 10.05—Байгаали хамгаалгын программа. 11.05—Партнер. 11.35—«ПИ» тэмдэгтэй. 12.35—«Бурда Моден» дурадхана 13.05—Режиссер И. Селезневагай фильмүүд. «Вот такая история». 14.45—«Искупление»—уран hайханай-публицистическэ фильм. 1-дэхи сери. 15.25—«Один вечер с Пласидо Доминго»—хүгжэмтэ фильм. 16.50—Мультфильм. 17.00—Баянистнууд - аккордеонистнуудай уласхоорондын I конкурсын нээгдэлгэ. 18.30—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.15—«О бедном гусаре замолвите слово»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 20.30—СССР-эй правительствада. 20.40—«О бедном гусаре замолвите слово». 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—«Панда»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 22.55—«Парнас тээшэ шата».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 14.00—Россин баримтата экран. 16.15—Россин баледэй залуу артистнууд. 17.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 18.45—Амгалан нойрсогты, багашуул! 19.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 19.25—«Моссовет—Ленсовет»—гэhэн теле-хүүргэ. 20.50—«В ожидании Элизабет»—уран hайханай фильм. 22.00—Время. 22.30—Ф. Лист. 22.45—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ 23.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 23.25—Композитор А. Морозовой зохёохы үдэшэ. 00.40—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 00.45—А. Морозовой зохёохы үдэшын үргэлжэлэл. 02.10—«Кино, любовь... и фантазия»—киноконцерт. 03.05—«Грузия-телефильмын» уран hайханай богони фильмүүд.

Кино театрнууд

Театр оперы и балет[illegible]
Кармен — в 19.
Бурятский драматическ[illegible]
им. Х. Намсараева
Дамдин лама (Круги [illegible]
— в 19-30.
Русский театр драмы
Волшебник изумрудно[illegible]
да — в 12, Комиссары [illegible]
«Дружба»
Она с метлой, он [illegible]
шляпе — в 9-30, Мари[illegible]
лина — в 11, 17-40, 19-[illegible]
ледний зов любви (2[illegible]
— в 12-30, 15-10, 20-40
«Октябрь»
Да здравствует Сер[illegible]
9-40, Голубая бездна [illegible]
10, 13, 15.
Маленькая Вера (2 се[illegible]
17. 20.
«Родина»
Кащей Бессмертный [illegible]
16, Друг бедных (2 с[illegible]
в 11-20, 14, 18-10, 20-[illegible]
«Байкал»
У заставы «Красные [illegible]
в 15-30 Мария-Магдал[illegible]
18-30. 20-30.
«Восток»
Новый сборник мультф[illegible]
— в 12-30. Сети любви [illegible]
рии)— в 14, 17, Любим[illegible]
жа — в 20.00.
«Аршан»
Обреченный на одино[illegible]
— в 18-30 20-30.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской ССР Директор 2-40-35

Заказ № 282.